

Shonch

№ 1 (2570)-son

2009-yil

P	J	Sh	Y	D	S	Ch	P	J	Sh	Y	D	S	Ch	P	J	Sh	Y	D	S	Ch	P	J	Sh	Y	D	S	Ch	P	J	Sh
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Yanvar

Ўзбекистон халқига янги йил табриги

Ассалому алайкум, мухтарам ватандошлар!

Қадрли дўстлар!

Мана шу ҳаяжонли дақиқаларда сиз, азизларни, бутун Ўзбекистон халқини кириб келаётган янги – 2009 йил билан чин қалбимдан муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг сямимий ҳурмат-эҳтиромимни билдираман.

2008 йил ўз поёнига етиб бормоқда. Айтиш керакки, яқунланаётган йил мамлакатимиз учун осон бўлмади. Йил давомида заҳматкаш деҳқонларимиз учун жиддий синов бўлган қатиқ қурғоқчилик ва сув танқислигини, иқтисодиётнинг бошқа соҳа ва тармоқлари ҳамда кундалик ҳаётимиздаги турли қийинчиликларни енгиб ўтиш, бир қатор муаммоларни ҳал қилиш учун катта куч ва имкониятларни сафарбар этдик.

2008 йилда вужудга келган ва тобора кучайиб бораётган жаҳон молиявий инқироzi оқибатларининг олдини олиш ва юмшатиш ҳисобидан иқтисодийетимизнинг ўсиш суръатлари ва аҳоли фаровонлигига хавф туғдирмаслик мақсадида ўтган давр мобайнида ўта зарур дастурларни амалга оширишга тўғри келди ва бу ишлар бугунги кунда ҳам изчил давом эттирилмоқда.

Ана шундай муаммо ва қийинчиликларга қарамасдан, 2008 йил мобайнида иқтисодиётимизни босқичма-босқич ривожлантириш ва халқимиз ҳаёт даражасини юксалтириш йўлида салмоқли натижаларга эришдик.

Бу ҳақда гапирганда, сўнгги икки йил давомида мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 9 фоиздан кам бўлмаганини, иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар микдори эса ўртача 2 баробар ортганини, қишлоқ аҳолисининг даромадлари сезиларли даражада кўпайганини айтиб ўтиш қифоя, деб ўйлайман.

Бугунги кунда бозор ва дўконларимиз расталари тўкин-сочин бўлиб кўзни қувонтираётгани, нарх-наво меъёридан ошмагани, янги ишлаб чиқариш қувватлари, ижтимоий соҳа объектиларини қуриш ва модернизация қилиш ишларининг кўлами кенгайиб бораётгани, қишлоқ ва шаҳарларимиз киёфаси ўзгариб, юртимиз, Ватанимиз тобора чирой очиб бораётгани, албатта ҳаммамизга қувонч ва ғурур бағишлаши табиийдир.

Утган давр мобайнида амалга оширган ишларимизни сарҳисоб қилиб, эришган марраларимизнинг асосий мезони ва омиллари ҳақида гапирганда, авваламбор куйидаги масалалар ҳусусида сўз юритишни ўринли деб биламан.

Биринчидан, бундай улкан ютуқлар шу заминда яшаётган, миллати, дини ва этноқадидан қатъи назар, барча инсонларнинг азму шжиоати, уларнинг ўз келажагига бўлган мустақкам ишончи, юртимизда ҳукм су-

раётган тинчлик ва осойишталикни, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни сақлаш йўлида кечани кеча, кундузни кундуз демай қилган фидокорона меҳнати натижасидир.

Иккинчидан, буларнинг барчаси мамлакатимизни демократик янгилаш бўйича чуқур ўйланган ислохотлар сиёсатини изчил амалга ошириш, сиёсий ва суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш, эркин иқтисодиёт ва фуқаролик институтларини янада ривожлантириш борасидаги саяё-ҳаракатларимизнинг амалий самарасидир.

Учинчидан, бундай натижалар – мустақиллигимизнинг дастлабки кунларидан бошлаб ёшларимизга берилаётган катта эътибор, фарзандларимизни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида ҳар томонлама етук ва баркамол инсонлар этиб тарбиялашга қаратилган улкан ишларимизнинг ёрқин намоёни, десак, аини ҳақиқатни айтган бўламиз.

2008 йилнинг «Ёшлар йили» деб эълон қилиниши ўғил-қизларимизнинг салоҳиятини рўёбга чиқариш, Кадрлар тайёрлаш умуммиллий дастури-ни ҳаётга жорий этиш, олий ўқув юр-тларини, янгитдан барпо этилган лицей ва коллежлар битирувчиларининг жамиятимизни янгилаш, Ватанимиз келажаги учун масъулиятни ўз зим-масига олишга қодир бўлган том маъ-нодаги ҳал қилувчи кучга айланиши учун мамлакатимизда янги имконият ва шароитлар туғдириб берди.

Тўртинчидан, бизнинг тараққиёт йўлида олдинга юришимизнинг асосий таянчини шунда кўриш керакки – ҳаётимизнинг ўзгариб бориши билан инсон ўзгармокда, одамларимизнинг ўзи, уларнинг дунёқараши, ҳаётга, ўз меҳнати натижасига муносабати ўзгариб, ён-атрофда юз бераётган воқеаларга дахлдорлик тўғриси, ижтимоий ва сиёсий фаоллиги, фуқаролик онги ва масъулияти кучайиб бормокда.

Фурсатдан фойдаланиб, сиз, азиз ватандошларимга мавжуд муаммо ва қийинчиликларни енгиб ўтиш бора-сида кўрсатган ғайрат-шижоатингиз, мамлакатимизнинг бугунги ва эртан-ги тараққиётини таъминлашдаги фидокорона меҳнатингиз учун чин қалбимдан самимий ҳурмат ва миннатдорлик изҳор этишни ҳам қарз, ҳам фарз, деб биламан.

Қадрли дўстлар!

Мана шундай шукуҳли дамларда, ҳеч шубҳасиз, ҳар биримиз кириб келаётган янги – 2009 йилда ҳаёtimиз бугунгидан ҳам яхшироқ бўлишини, ўз қобилият ва имкониятларимизнинг янада тўлиқ рўёбга чиқишини, барча эзгу орзу-умидларимиз амалга ошишини ният қилдимиз.

Бугун, 2009 йил оstonасида туриб, янги йил Ўзбекистон учун мамлакатни изчил ривожлантириш ва модернизация қилиш, бошлаган ислохот ва ўзгаришларимизни давом эттириш ва чуқурлаштириш йили, молиявий ин-

кирозга қарши самарали дастурларни амалга ошириш, биринчи навбатда ишлаб чиқаришнинг техник ва технологик қайта жиҳозлаш, диверсификация қилиш ва рағбатлантириш, шунингдек, иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақаларни, аҳоли даромадлари ва ҳаёт даражасини ошириб бориш йили бўлади, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Биз 2009 йилни юртимизда «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилдик. Шу борада ўз олдимизга қўйган асосий мақсадлар – аввало қишлоқ инфратузилмасини янада ривожлантириш, янги уй-жойлар, йўл ва коммуникация тармоқларини қуриш ва янгилаш, аҳолини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш, одамларимиз соломатлигини муҳофаза қилиш, таълим тизимини мустаҳкамлаш, муҳтасар айтганда, қишлоқларимизда турмуш ва маданият даражасини юксалтириш билан бевосита боғлиқдир.

Қишлоқ жойларда замонавий технологиялар билан жиҳозланган ихчам корхоналар барпо этиш, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш асосида қишлоқ аҳолиси, авваламбор, ёшларни иш билан таъминлаш, фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш, ўрта синф вакиллари – мулкдорлар, тадбиркор ва ишбилармонлар манфаатларини ҳимоя қилиш ғоят муҳим аҳамият касб этади.

Албатта, «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилинган 2009 йилда амалга ошириш кўзда тутилаётган чуқур ва кенг кўламли барча ўзгаришларнинг замирида **қишлоқ тараққий топса, юртимиз обод, хаётимиз янада фаровон бўлади**, деган оддий ва ҳаммамиз учун тушунарли бўлган ҳақиқат муҳассамдир, десак, ўйлайманки, халқимизнинг фикру зикрини ифода этган бўламиз.

Айнан ана шундай мақсад ва ва-
зифаларни амалга ошириш ҳисоби-
дан биз пировард натижада юртимиз-
нинг янада гўзал қиёфа касб этиши
ва халқимиз фаровонлигининг юкса-
лиши, мамлакатимизнинг озиқ-овқат
хавфсизлигини таъминлаш учун
ишончли ва мустаҳкам пойдевор яра-
тишга эришамиз.

Азиз ватандошларим, қадрдонларим!

Барчангизни бағримга босиб, кириб келаётган янги — 2009 йил билан яна бир бор чин қалбимдан табариклайман.

Янги йилда барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, хонадон-парингизга файзу барақа тилайман!

Ватанимиз тинч, халқимиз омон,
осмонимиз мусаффо бўлсин!

Янги йил барчамизга муборак бўлсин!

**Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

Янгиликлар манзараси

Парвозларга ундаган танлов

27 декабр куни «Истиклол» саройида «Камолот» ёшлар иқтимоий ҳаракати ҳамда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси томонидан ташкил этилган «Келажак овози – 2008» республика кўрик-танлови раётининг якуний босқичи ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Ўн беш ёшдан йигирма беш ёшгача бўлган йигит-қизларни бирлаштирган ушбу танловда бу йил ҳар қачонгидан кўп – салкам эллик беш минг нафарга яқин иқтидор эгаси қатнашди.

Тадбирда «Келажак овози – 2008» республика кўрик-танлови ғолибларига дипломлар тантанали тарзда топширилди. Санъат усталари ва ижрочи ёшлар иштирокида катта концерт намоиш этилди.

Грантлар топширилди

Пойтахтимизда «Меҳрури» хайрия жамғармасининг «Тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш» ҳамда «Кичик бизнес ва фермерликни ривожлантириш» дастурлари бўйича грантлар топшириш маросими бўлиб ўтди.

2008 йилда минг нафардан ортиқ иштирокчи томонидан тақдим этилган бизнес-режанинг элликтаси грантга лойиқ топилди.

Мажмуа ишга тушди

Бағдод тумани «Матлуботсавдо» акционерлик жамияти қошида нон ва нон маҳсулотлари савдо мажмуаси иш бошлади.

Бу ерда харидорлар учун барча қулайликлар яратилган бўлиб, уларнинг тақлиф ва мулоҳазалари ўрганиб борилади, маҳсулотлар буюртма асосида ҳам тайёрлаб берилади. Шунингдек, акционерлик жамияти қошида пластик карточкалар билан савдо қилувчи дўконлар фаолияти йўлга қўйилди.

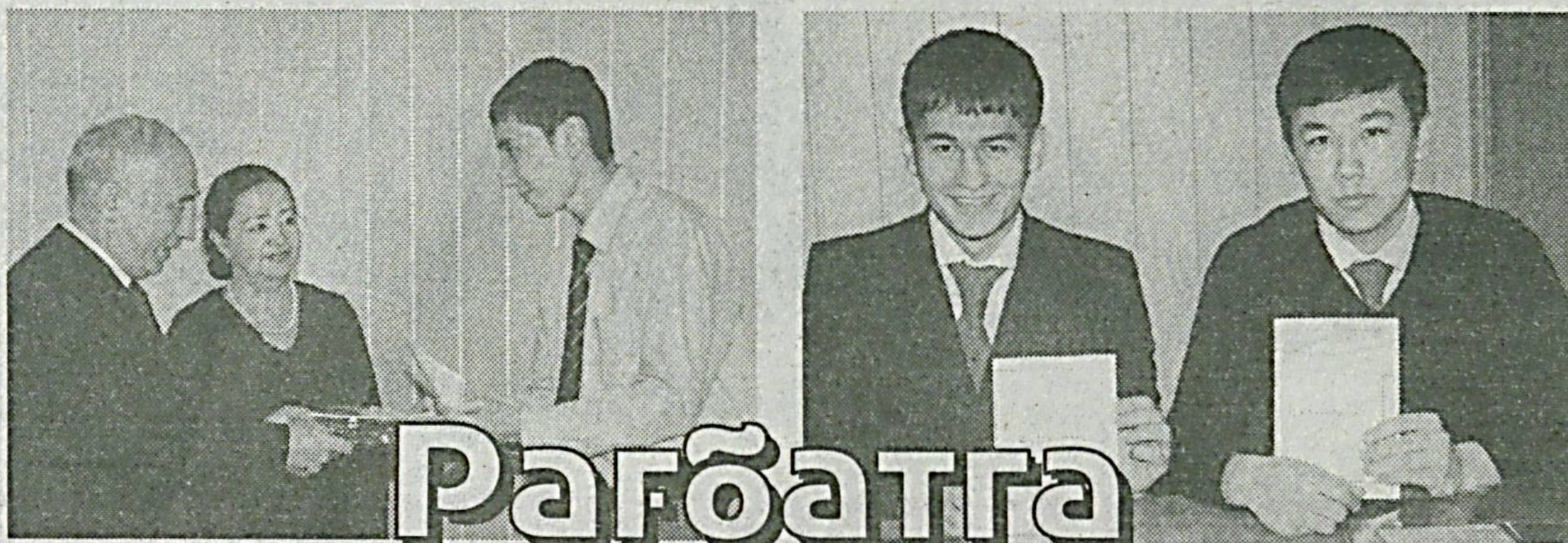
Янги бозор очилди

Янги йил айёми арафасида замонавий ва кўркем кифа касб этган Урганч марказий деҳқон бозори фойдаланишга топширилди.

Сотувчилар-у харидорлар учун барча қулайликларга эга бўлган очик ва ёпиқ савдо расталари санитария-гигиена талабларига тўла жавоб беради. Шунингдек, бозор ҳудудида акциядорлик тижорат «Асакабанк»нинг минибанки ҳам очилди.

ЎЗА материаллари асосида тайёрланди

Касаба уюшма стипендиатлари

Рағбатга муносиб бўлайлик

Республика алоқа ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши Олий ҳамда ўрта махсус ўқув муассасалари илмий педагогик кенгашининг қарорларини ҳисобга олган ҳолда 2008-2009 ўқув йили учун бир гуруҳ талабаларга стипендия таъсис этганди. Кунинча кеча стипендия гувоҳномасини топшириш маросими бўлиб ўтди.

— Ёшлар бизнинг келажакимиз. Биз ҳам мазкур йил моҳиятидан келиб чиқиб йил давомида уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида турли тадбирларни ўтказиб келдик, — дейди тадбирда сўзга чиққан Марказий кенгаш раиси Тоҳир Назаржонов. — Мана бугун жамоат ишларида фаол иштирок этган, ўқишда аъло натижа-

ларга эришган бир гуруҳ ёшларни тақдирлаймиз. Ишонаманки биз ҳам имкониятдан келиб чиққан ҳолда ҳар йили стипендиатларимиз сонини ошириб борамиз.

Шу кунинча Тошкент ахборот технологиялари университети, Тошкент алоқа касб-ҳунар коллежи ҳамда Тошкент ахборот технологиялари университети қошидаги академик лицейнинг 8 нафар талаба ҳамда ўқувчиларига Марказий кенгашнинг стипендияси гувоҳномаси топширилди.

Нодир Эгамбердиев — Тошкент ахборот технологиялари университети талабаси: жорий йилда бизлар ҳар қадамда эътибор ҳамда ғамхўрликни сезиб турдик. Тармоқ касаба уюшма Марказий кенгашининг бугунги ўтказган тадбири ҳам бунинг исботидир. Бунга биз аъло ўқишимиз, университетни тугатгач, зарбдор меҳнатимиз билан жавоб қайтариш зарур.

Неъмат РАФИҚОВ,
«Ishonch» мухбири

Қадим замонларда табиблар беморларнинг аҳоли ёзилган нома орқали уларни даволаш йўллари билишган. Ахборот технологиялари ривожланиши туфайли бугун врачлар минглаб километр наридаги беморларни даволашмоқда.

Телемедицина ривожланмоқда

— Россия тиббиёт фанлари академиясининг А.Бакулев номидаги юрак-томир жарроҳлиги маркази билан Тошкент врачлар малакасини ошириш институти ўртасида илк марта телекўприк орқали операция 2006 йил март ойида ўтказилган, — дейди Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Фарғона вилояти бўлими директорининг ўринбосари Н.Махмудов. —

Марказимизда локал тармоқ уланган ҳолда ахборот технологияларидан фойдаланаётганимизга, залда туриб операция жараёнини кузатиб бориш имконияти яратилганига бир йилдан ошди. Биз учун ҳам мазкур илмий марказ, шунингдек, у орқали кўплаб хорижий мамлакатлардаги илмий текшириш институтлари билан ҳамкорликда беморларни телекўприк орқали да-

волаш имконияти яратилмоқда. Мақсад аниқ ташхис қўйиш, диагностика, даволаш самарадорлигини ошириш, ногиронлиқни камайтириш, электрон почта орқали ҳам муносабат қилиб, яъни беморнинг касаллик тарихи, тахлил натижалари, қўлланаётган муолажалар ҳақида маълумотларни уза-тиб, тиббиёт билимдонларидан маслаҳат олишдир. Яқинда икки бемор ҳақида Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази олимлари билан боғланиб, зарур маслаҳатларни олдик.

Улуғбек ИБОДИНОВ,
«Ishonch» мухбири

Завод учун янги қурилма

Қаршидан Бухорога борадиган катта йўлнинг чап томонида ёкиб қўйилган машъала олис-олислардан кўзга ташланади. Минглаб ёшлар меҳнат қилаётган Муборак газни қайта ишлаш заводи мамлакатимизнинг йирик корхоналаридан биридир.

Ишга туширилганига 39 йил тўладиган улкан корхона бугунги кунда 30 млрд. кубометр газни қайта ишлаб, истеъмолчиларга кўп миқдорда олтингурут, конденсат ва суюлтирилган газ етказиб бермоқда. Завод Россия, Украина, Германия, Испания, Чехия, Япония сингари бир неча ривожланган давлатлар билан иқтисодий алоқа ўрнатган.

— Табиий газни олтингурутдан тозалаш дунё миқёсида жуда кам қўлланади, — дейди завод директори Ўктам Умаров. — Йиллар ўтиши билан корхонамиз давлатимизнинг стратегик аҳамиятига эга иншоотларидан бирига айланди. Нафақат республикамиз, балки Тожикистон, Қирғизистон ва Қозғистоннинг жанубий вилоятлари саноат корхоналари, аҳолиси ҳам заводда қайта ишланган табиий ёқилғидан баҳраманд бўлаяпти.

Юртбошимиз корхонага ташриф буюрганида уни бир маромда ишлатиш, ишлаб чиқариш қувватини янада ошириш, янги технологиялар билан жиҳозлаш хусусида кўрсатмалар берган эди. Бугунги кунда Германия, Канада, Япония, Франция, Россия, Украина сингари давлатлардан келтирилган технологик қурилмалар тўла қувват билан ишламоқда.

Янги йилда бу ерда яна бир инвестиция лойиҳаси амалга оширилади. Суюлтирилган газ ишлаб чиқаришни кўпайтириш мақсадида бунёд этилаётган пропан-

бутан аралашмаси қурилмасини барпо қилишга 196,6 млн. доллар маблағ йўналтирилди.

Мамлакатимиз Президентининг 2008 йил 2 октябрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2009 йилги инвестиция дастури тўғрисида»ги қарорига биноан янги йилда Ўзбекистон тараққиёт ва тикланиш жамғармаси маблағларидан 30,4 млн., «Ўзбекнефтегаз» миллий холдинг компанияси ҳисобидан 166,2 млн. доллар миқдорида кредит жалб этиш режалаштирилди.

Умумий ҳажми 221,6 млн. долларга тенг бўлган ва 2008 — 2009-йилларда амалга ошириладиган ушбу лойиҳанинг асосий қисми 2009 йилда рўёбга чиқарилади.

Янги қурилманинг қуввати бир йилда 270 минг тонна суюлтирилган газ ва 70 минг тонна конденсат ишлаб чиқариш имконини беради.

Янги йилда Муборак газни қайта ишлаш заводидаги эскираётган 16-, 17- ва 18-блокларни тиклаш учун 150,7 млрд. сўм миқдорида капитал қўйилмалар ажратиш прогноз қилинган.

Модернизация самараси туфайли истеъмолчиларга сифатли ва арзон маҳсулот етказиб берилиб, мамлакатимиз газ-энергетика мустақиллигига муносиб ҳисса қўшилади.

Иzzат ҲИКМАТОВ,
«Ishonch» мухбири

Кредит ҳисобидан иш ўрни

Қўшқўпир туманида янги иш ўринлари очиш учун ажратилган 1 миллиард сўм кредитнинг катта қисми тадбиркорлар қўлига тегиб, иш фаолиятларини бошлаб юбордилар. Ана шулардан бири Қудрат Рўзметовдир. Унинг «Нурмухаммад тўйли» фирмасида АКФА ромлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

— Бугунги кунда яна 5 нафар йигит ишли бўлди, — дейди фирма раҳбари Қ.Рўзметов. — Улар Урганч шаҳрига бориб, касб-ҳунар ўрганиб қайтидилар. Усталар сафини янада кенгайтириш ниятимиз бор. Мақсадимиз аҳолига сифатли дераза ва эшик ромлари етказиб беришдир.

Мохир усталар — Худайшукур Рўзметов, Алишер Душамов, Элдор Оллабергеновдан миҳозлар мамнун.

М.ТўРАБОЕВА,
«Ishonch» мухбири

Ёшлар марказида талабалар байрами

Аввал хабар берганимиздек, Андижон вилояти ёшларига тақдим этилган алоҳида қулайликларга эга бўлган замонавий «Ёшлар маркази»да кунинча ёшлар фестивали бўлиб ўтди. Унда вилоятдаги олий ўқув юртрали, коллеж ва академик лицейларнинг талабалари иштирок этишди.

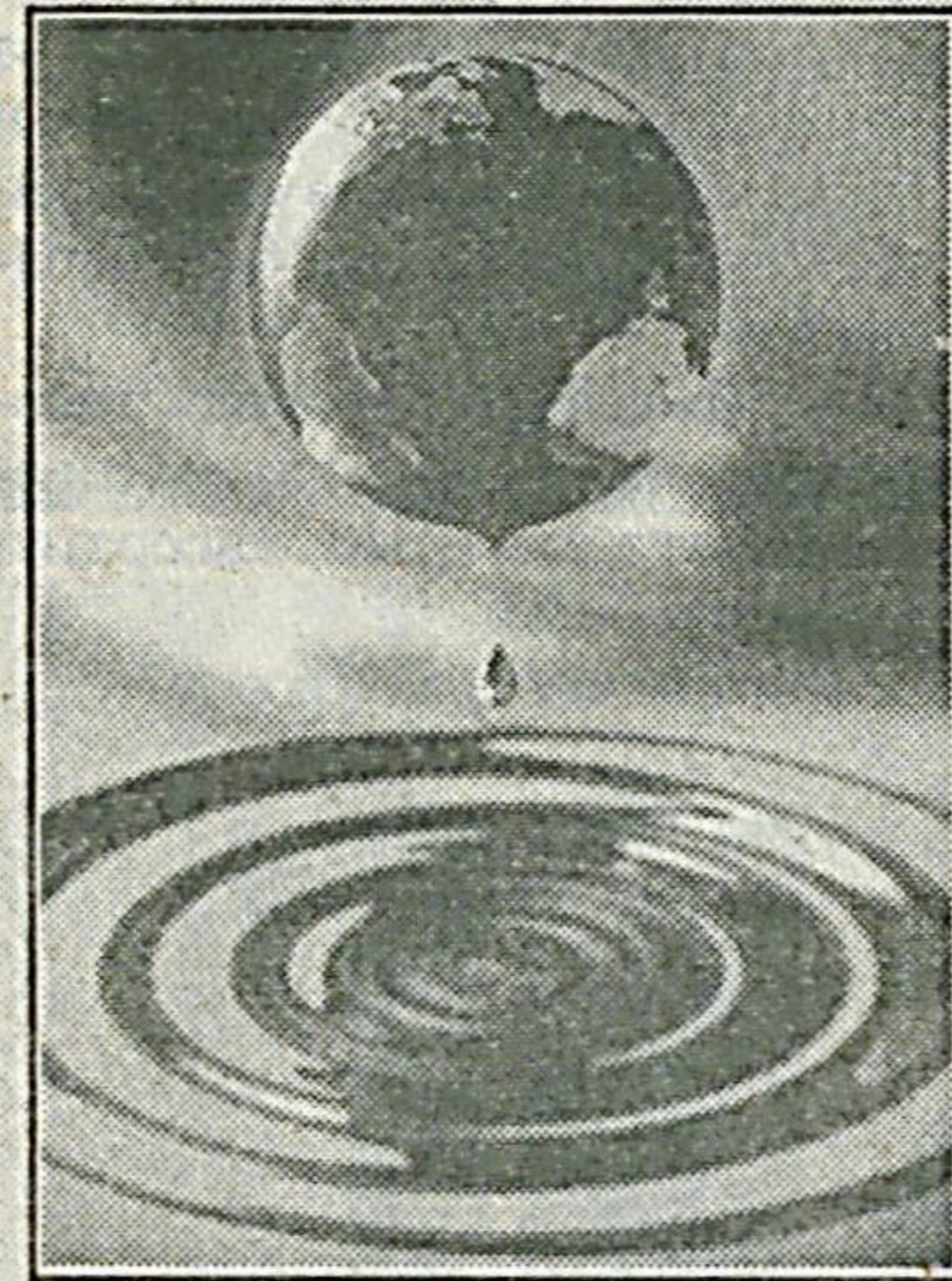
«Ёшлар йили» дастури сарҳисобига айланган тадбирда бир қатор намунали ва илғор ёшларга вилоят ҳокимлигининг Фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Тадбирда сўзга чиққан талабалар яратилган шароит ва имкониятлар учун ўз миннатдорликларини изҳор этдилар. Тадбирга эстрада юлдузлари ўз қўшиқлари билан фойз киритдилар.

А.ЮНУСОВ,
«Ishonch» мухбири

ИСРОФЛАРНИНГ УВОЛИДАН КЎРҚАЙЛИК!

Болалигимизда гоҳо шўхлигимиз тутиб бир-биримизга сув сепиб ўйнасак, момом раҳматлининг жиғибийрони чиқиб, «Сувни хор қилманглар, бўталарим, уволи тутати-я. Эсиз, биз кўрган очлигу ташналик азобини билмайсанлар-да! Илоё, ундай кунлар бошларингга сира тушмасин!», — дея зорланаркан, бу дардли овоз ҳатто дунё ташвишини чикора деб биладиганларни-да хушёр торттирарди.

Бугун «озик-овқат инқироzi», «сув танқислиги» дея аталаётган муаммолар хусусида кўп эшитамиз. Наридорса, бироз ташвишланамиз. Бу муаммоларни тасаввур қилиб кўришга имкон топа олсак, жиддий хавотирга ҳам тушамиз. Тан олайлик: бундан ортиги қўлимиздан келмайди. Ушбу муаммони бартараф этишга кўмаклашишни-ку қўя турайлик, ўйимиздаги жўмакдан беҳуда оқиб ётган ёхуд томорқамизга йўналтириб қўйилган тоза сувни исроф қилмаслик, тежаб ишлатишга кунт қиламизми?

Саволнинг юки оғир.

Аслида муаммо илдизи мана шундай лоқайдликка бориб тақалади. Зеро, сув — тирлик манбаи: органик ҳаётни сувсиз тасаввур этиб бўлмайди. Биологларнинг ҳисоблашича, одам 2 ойгача очликка чидаши мумкин экан, аммо сувсизликка бор-йўғи 3 сутка (72 соат) дош бера олади. Бир кунда ўртача 1,5-2,5 кубометр сув ичди. Жазирама кунларда бу кўрсаткичнинг янада юқори бўлиши барчамизга аён. Умуман олганда, сув организмимизнинг 70 фоизини ташкил этиб, барча физиологик ва энергетик жараёнларда бевосита иштирок этади. Яъни, суюқ муҳитда овқат тезроқ ҳазм бўлади ва барча бирикмалар қонга сўрилади. Шунингдек, сув танимиздаги захарлар (пешоб, тер, буғ)ни ҳайдайди.

Ҳеч эътибор берганмисиз: шу пайтгача истеъмол маҳсулотларининг энг арзони ва қулайи ичимлик сувидир. Ҳатто турар-жойлардаги капитал тўловлар ичида энг кам сумма ҳам совуқ сувга тўланади. Бироқ бунинг қадрига етамизми?! Аслида сув ноёб эритувчи суюқликдир. Унинг таркиби H_2O формуласи билангина чекланиб қолмайди, аксинча сув таркибида Менделеев даврий жадвалидаги барча унсурлар топилади. Қолаверса, сув газ, туз ва органик моддаларга бой.

Ер юзининг қарийб 70 фоизи сувликдан иборат бўлгани билан унга муносабат шу тарзда давом этаверса, инсоният улкан бўҳронга дуч келади. Олимларнинг ҳисоб-китобига кўра, ҳозир 1,1 млрд. киши сув етишмаслигидан қийналмоқда. Россия фанлар академияси Сув муаммолари институти мутахассисларининг таъкидлашича, 2025 йилга бориб 3 млрд. одам ичимлик суви тополмай қийналиши мумкин. Бошқача айтганда сайёрамизнинг 40 фоиз аҳолисига тоза сув етмай қолади. Агар инсоният ичимлик сувидан тежаб-тергаб фойдаланишни ўрганмаса, мутахассислар тез орада бу ҳаёт манбаининг нархи нефтникидан ҳам ошиб кетишини башорат қилишмоқда. Бундай тахминлар бежиз эмас. Гарчи сайёрамизнинг 2/3 қисми сув билан қопланган бўлса-да, унинг катта қисми истеъмолга яроқсиз шўр сувдир. Чучук сувлар эса атиги 2,5 фоизни ташкил этади. Бироқ шунинг ҳам бор-йўғи 1 фоизга яқини ичиш учун яроқли деб то-

пилган. Қолган сув захиралари музликлар ҳиссасига тўғри келади. Бундан ташқари, табиатда сувнинг 1330 хили мавжуд. Буларга ёмғир, ерости ва бошқа турдаги сувлар киради. Улар асосан таркибига кўра фарқланади.

Ер юзида аҳоли сонининг тобора ортиб бораётгани ичимлик суви танқислигига сезиларли таъсир кўрсатмай қолмайди. Ҳисоб-китобларга кўра, кўпайиш жараёни яна тахминан ярим аср давом этади. Афсуски, бунга қарама-қарши ўларок, сув захиралари, асосан, тоза ичимлик суви йилдан-йилга камайиб кетмоқда.

Муаммонинг яна бир учи ишлаб чиқаришга бориб тақалади. Гап шундаки, ичимлик сувининг барчаси ҳам истеъмол учун сарф бўлмайди. Саноатда, қишлоқ хўжалигида бундай сувдан ҳаддан зиёд фойдаланилади. Яна ўша гап: «Олдиндан оққан сувнинг қадри йўк!». Мутахассислар ҳар йили ер юзида юзлаб куб километр тоза сув исроф бўлаётганини таъкидлашмоқда.

Рақамларга мурожаат қилдиган бўлсак, қуввати 1 млн. киловатт бўлган ИЭС йилига 1 км³ сув ишлатади. Ана шу миқдорнинг деярли 1/3 қисми қайта ишлашга мутлақо яроқсиз тарзда сарфланиб кетади. Шундай қувватга эга АЭС учун 1,6 км³ тоза сув ишлатилади. Бир тонна пўлат ишлаб чиқариш учун саноатчилар 20 м³ сув сарфласа, бундан 10 баробар кўп — яъни, 200 м³ сув қоғоз ишлаб чиқаришга керак бўларкан. Шунингдек, 1 тонна кимёвий тола учун 4 минг литр, 1 кг. гуруч етиштириш учун 5 минг литр сув сарф бўлади. Ана шундай маҳсулотларни етиштиришда қатъий назорат жорий этилмаган мамлакатларда ҳозирданок ушбу муаммо сезилапти.

Шу ўринда баъзи далилларга эътиборингизни қара-

лаётир.

Дард устига чипқон деганларидек, глобал иссиқ туфайли Ернинг сув захи-раси саналмиш абадий музликларда ҳам эриш жараёни тезлашган. Ҳозир улар йилига 1,5 метрга эриб, камайиб бормоқда. Холбуки, бу кўрсаткич 1980 — 1990-йилларда 30 сантиметр-ни ташкил этган.

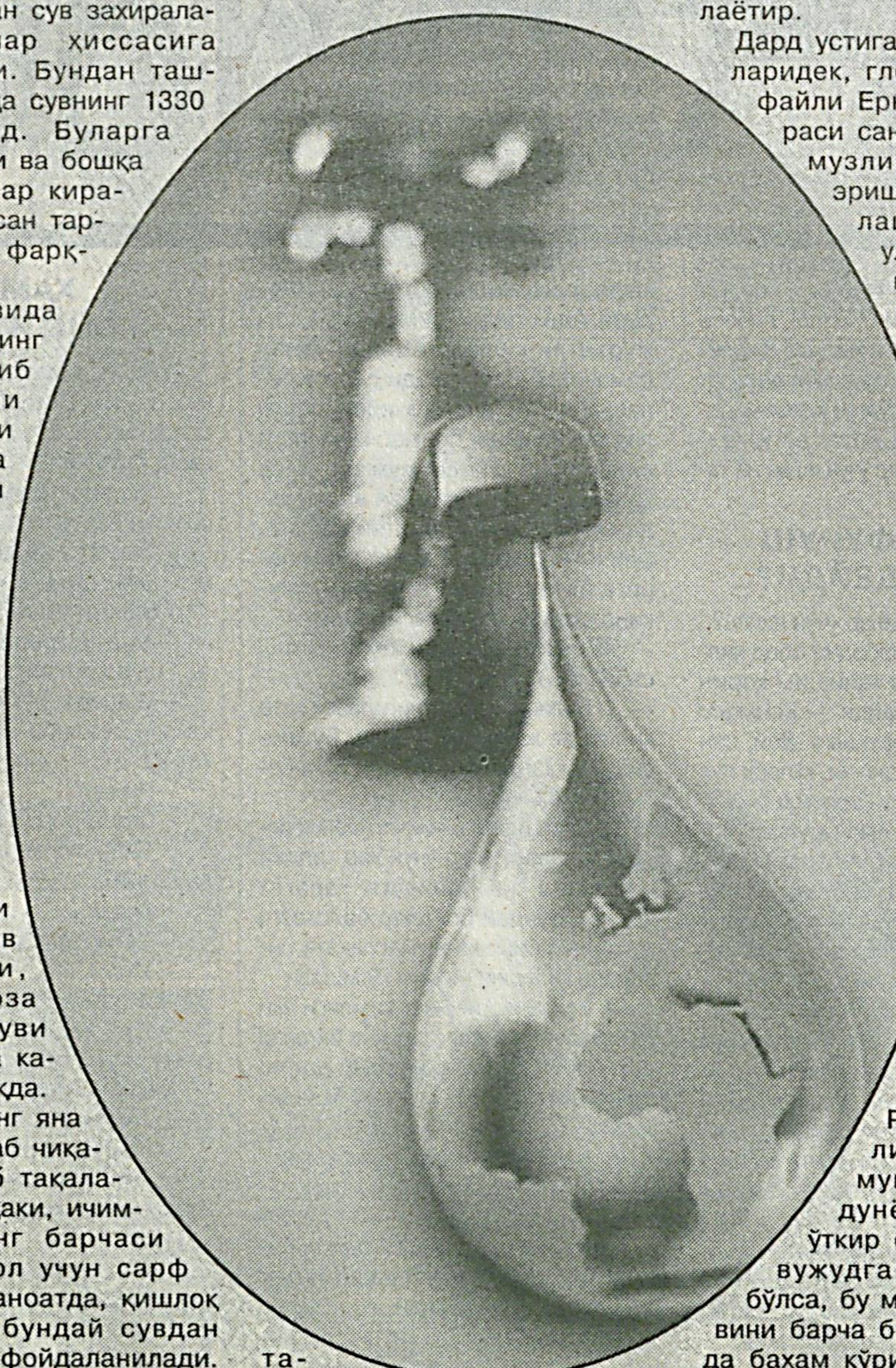
Сирасини айтганда, ер юзида ўз эҳтиёжидан ортиб қолдиган даражада сув манбаларига эга мамлакатлар у қадар кўп эмас. Улар қаторига Бразилия, Канада, Россия, Австралияни қўшиш мумкин. Агар дунё миқёсида ўткир сув танқислиги вужудга келадиган бўлса, бу мамлакатлар сувини барча билан биргаликда баҳам кўриши лозимлиги ҳақида ҳозирданок фикр-мулоҳазалар билдирилмоқда.

Бу муаммони бошқача йўл билан ҳал қилишга киришганлар ҳам йўқ эмас. Чунончи, «қора олтин» орқасидан иқтисоди бақувватлашган араб мамлакатлари шайхлари айна пайтда ҳам (Саудия Арабистонини эсланг!) Антарктида айсберглари орқали ичимлик сувига бўлган эҳтиёжни қондириш йўлида катта-катта пул тикишдан тап тортишмаяпти. Шунингдек, канадаликлар Гренландия айсбергларини ўз юртиларига олиб ўтиб, махсус технология ёрдамида эритиб, ичимлик сувига айлантираётгани ҳам бор гап. Абадий музликларга қарши бундай «уруш» учун бир кун келиб инсоният тоvon тўлашига тўғри келмайди, деб ҳеч ким кафолат беролмайди...

Эшитгандирсиз, денгиз сувининг ҳар литрида 25 грамм атрофида туз бўлади. Айрим олимлар ана шу шўр сувдан ичимлик сувини ажратиш олиш технологиясини ишлаб чиққанини билиб, «шижоати-га балли!» дегингиз келади. Аммо бу усул билан ажратиш олинувчи тоза сув таннархи ўта юқорилиги сабаб, ҳозирча бундай технологияга зарурат тугилмаяпти.

Сув қатраси олтинга тенг неъмат. «Fortune» журнали маълумотига кўра, бутун дунё бўйлаб ичимлик суви савдосидан тушадиган соф даромад йилига 1 трлн. долларни ташкил этаркан. Бу қийсан солиштирганда курол-яроғ, дори-дармон ва нефт савдосидан бир неча баробар кўп дегани. Нефт ёки бошқа маҳсулотларнинг муқобилини топиш мумкин-дир, аммо беҳуда сарфланган бир томчи сувни қайта топиш мумкин эмас. Шунинг учун ичимлик сувини ишлатишда сал эътиборли бўлайлик! Момом раҳматли айтмоқчи, исрофларнинг уволдан кўрқайлики!

Жамшид НИЁЗОВ,
журналист

та-миз. Утган асрнинг 40-йилларида Осиё қитъасида йилига 682 км³ сув ишлатилган. 2000 йилларда бу кўрсаткич деярли 3,5 баробар ошиб, 2,357 км³ га етган.

Европадаги кўрсаткичлар бундан ҳам залворли. Яъни 40-йилларда бу қитъада 96 км³ сув ишлатилгани ҳолда, учинчи минг йилликка келиб 463 км³ сув сарфланган. Аниқроғи, ишлатилаётган сув миқдори салкам беш баробар ошган.

Африка, Америка, Австралия қитъаларида ҳам кейинги олтмиш йил мобайнида сув истеъмоли миқдори ўртача 3-5 баробар кўпайган.

БМТ маълумотларига кўра, ҳозир 400 млн. киши тоза ичимлик сувидан бебаҳра. Ҳар йили уларнинг 3,5 млн. нафари сувсизликдан ҳалок бўлмоқда. Яқин ва Ўрта Шарқ давлатида сув тан-

ЭС КУЛТЕПАЛАРИ

«Уйкуга ётишим билан Галати Нигоҳ тинчлик бермайди: «қувватинг ета туриб, нега жимсан?» дейди: нималаргадир чақираверади-чақираверади... Мен эса у нима истаётганини ҳали ҳам тушунганим йўқ...».

Акамнинг кундалик дафтарини беазаган Жасоратнинг Кўзлари ҳақидаги бу жумлалар ўшанда кулгумни крстатган, «қизиллик»ми-эй... носамийликми-эй... артистликми-эй... бўлиб туюлган, алалоқибат, «ол-а» деб кўя қолгандим, холос...

Аммо... орадан мана бир неча йил ўтиб, такдир ҳазиллашдимми ё суяк сурдимми, ҳайтовур, эс култепаларининг хотира кулбасида унутиб қолдирилган ўша Галати Нигоҳ ўзимни йўқлаб келди. Бугун сиз билан кўзида икки томчи ёш қалқиб турган Жасорат ҳақида гурунғ қилмоқчиман.

Ўрнашиброқ ўтиринг...

томон олиб кетиши мумкин. Нима бўлган тақдирда ҳам Самовий Девни танитай ўзни билиб бўлмайди. Агар бу Куч Булоғи кўз очса, энаси олди-берди бўлган бу жамиятда ҳатто нафас олиш ҳам азобга эврилади. Мазкур мангу муҳорабада инсон галаба қозонадими ё кўникади?.. Ҳамма гап шунда. Бироқ ғалатилиги, ўша машхур ривоятдаги қирқта ёвкур йигитга бош бўлган сардор учун ҳезалак бойваччани эркакка айлантиришдан кўра, унга қараб «вой ўлай, сизмидингиз» дейиш осонроқ туюлгани сингари оддий одамлар ҳам ўзида ухлаб ётган Самовий Дев(и)дан олисда яшаб ўтадилар, негадир...

эмас. Жасорат — ҳамиша ҳақиқат томонида тура билишдир. Ҳатто бу бизнинг яқинларимиз, ватанимиз, қадриятларимиз... билан тўқнаш келиб қолса ҳам. Бироқ Фридрих Нитше яна бир ўта муҳим жиҳатни эслатадики, бунга кулоқ тутмай илож йўқ: «Мен мардларни севаман; лекин қиличбоз бўлишнинг ўзи етарли эмас. Кимга қилич солишни ҳам билмоқ керак! Кўпинча одам ўзини тутиб қолади ва четлаб ўтиб кетади. Бу билан ўзини бошқа муносиброқ ғаним учун сақлайди. Мана шунда кўпинча катта мардлик бор!».

Шу ўринда савол туғилади: жасоратсизлик айбми? Агар одамнинг қуввати шунга ета туриб, жасоратли бўлолмаса — айб.

Жасоратнинг қўлами борми?

БУ ҲАЁТ
ЎРМОН ЭКАН...

Ҳа, ўта мураккаб даврда яшаймиз: олчоқ кўп: рост гап қайси-ю, ёлғон қайси — ажратиш қийин: ниқоблар ўрчимокда: маскардага кириб қолгандай бўласиз...

Кўчага чиқасизу... кимнидир «ухлатган»идан шодон иржаётган, юриб кетаётиб беҳосдан қоқилган кимсанинг тиззаси йиртилгани учун ўзининг иштонини йўқлигидан беҳабар иршайётган, қавмдошлари талаганининг йиртиқ чўнтақларига кўзининг оқини чиқариб мўлтираётган, пуллай деса сотилмаган ҳеч вақоси қолмаган... оломоннинг поёни кўринмайди.

Ҳазабим кўзийди: сигарет тутатаман...

Тор ҳужрам бўйлаб айланаётган тутун аста-секин қачондир ўзини заминга боғлаб турган барча илдиэларига чексиз нафрат ва муҳаббат билан болта урган Нитше қиёфасига қиради: «Тақаббур кимса охири киши билан дуч келса, қаҳру ғазабга минади. Лекин улар бир-бирларини тушунмайдилар... Душманингиз шундай бўлсинки, сиз у билан гурурланинг».

Тутун тарқайди, лекин ўша... мудом курашга чорлагувчи Нитшеона Шивир борлигимга инади: «Билиб қўйинг: бахти қароларни шу пайтгача раҳм-шафқат эмас, балки жасорат кутқарган!».

ЖАСОРАТ ЖИНС
ТАНЛАЙДИМИ?

Талабалик пайтлар таниқли ёзувчи акаларимизнинг бири айтган гап эсимга тушади: «Кўчада ёқалашганим эркак деб бўлмайди — ит ҳам буни удаллаши мумкин. Бола туғдириш ҳам ҳали эркаклик деганимас: ҳар қандай ҳайвон урчийди. Бироқ бир одамнинг бошига булут келса, фақат эркакчина уни тарқатиш учун йўлга тушади. Одамлар бўғзида турган ҳақиқатни айтмай тил тишлаб турганида ёлғиз эркакчина уни дангал айта олади. Сен аввало эркак бўлгин, оғажон, эркак! Бугун эркаклар камайиб кетаяпти...».

Ўшанда ёзувчи акам эркак деб жасоратлиларни айтганди. Мени эса бугун бир савол қизиқтиради: жасорат жинс танлайдими?..

Тўғри, жавонмардлик кўпроқ эркакдан талаб қилинади, албатта, агар у шу мақомга муносиб бўлса (ахир, паспортининг жинси деган жойига эркак деб ёзиш ҳали барчасини англатмайди). Чунки кучли жинс вақилида ирода, ҳукмронлик, юкни ўзига ола билиш... бўлиши лозим. Бироқ тарихдан Тўмарису Жанна д'Арки, Курбонжон додхоху Маргарет Тетчер...ларни ўчиринишга ҳаққимиз йўқ. Қолаверса, жасорат фақатгина ижтимоий ҳодиса эмас. Ахир биргина фарзанд учун ўзини

қурбон қилган она фидойилигини яна қандай аташ мумкин? Зотан, либоси турфа бўлса-да ўзаги ҳамиша фидойилик — ҳаракатлантирувчиси жасорат — манзили ўзлик бўлган жавонмардлик (оврўпочасига айтсак алтуризм) ҳам ҳамиша одамлар учун яшашни тараннум этган.

ЭСКИФУРУШ
НИМА ДЕЙДИ?..

— Нима?.. Одамлар учун яшаш?.. Қиҳ-х-х-х... — Янгибодни обод қилгувчи эскифуруш танишим қорин силкитиб ҳиринглайди. — Ҳаммаси чепуха гаплар, братишка. Вай, сан одам бўламан десанг-чи, кўпроқ пул топишни ўрган. Бу — золотой понята-ка-де... Йўқ, унақа ёмон қарама, бизарам бир пайтлар патриот эдик. Мана бутун кўриб турибсан: турмуш шунга мажбур қилди. Ман ухлатмасам-чи, мани ухлатишди. Аммо-лекин сан бола бошининг доим бир балолар билан қотириб юрасан-да. Реал яшаш керак: ўзингни ўйла, пул топ, зўр бўл! Қолгани бекор, одамлар барибир қадрламайди. Сен қанча уларнинг тарафини олсанг, улар сени шунча талашади. Қип-яланғоч бўлиб қол қани... ҳаммаси кўёнинг расмини чизади. Всё!..

Унинг телефони жиринглайди: ким биландир ўғирланган мисни савдолаша бошлайди. Мен эса индамай пивохоҳага кириб кетаман.

КЎРҚМАНГ,
ОРГАНИЗМИНГИЗ
ЗАҲАРЛАНАДИ

Тиббиётда ёзилишича, одам кўрқанда организм заҳар ишлаб чиқарар экан.

Қандай даҳшат ҳолат, а?..

Балки боваларимиз шунинг учун ҳам ўғил бола бешигига бўрининг тирноғини тумор қилиб илгандир. Ўзбекистон миллий энциклопедиясида одамдаги руҳий ҳолатлардан бири бўлмиш кўркүв «нарс ва ҳодисаларнинг асил моҳияти ҳақида аниқ тасаввурнинг йўқлиги туфайли безовталаниш, ҳадиксираш, ташвишланиш кечинмаларининг юзага келиши» деб ифодаланган экан. Ҳа, қачонки одам ўзига ишонмаса, кўрқади. Катъият эса ишончдан туғилади. Бироқ бугун орамизда журъатсиз кишиларнинг кўплиги, улардаги ўта эҳтиёткорлик, қатъи ҳам мудом пуфлаб ичиш — ўта мураккаб жараён: бу бир томондан одамлар бирлигига путур етказса, иккинчи томондан ташқи курашдан кўра ички муҳорабани кенгайтиради.

— Маълумки, халқни ҳамиша катъиятли кишилар олдинга бошлайди, — дейди Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети «Амалий психология»

кафедраси катта ўқитувчиси Феруза Алимова. — Умуман, одам журъатли кишилар билан ўзини бемалолроқ ҳис қилади деб ҳисоблаш мумкин, ҳатто бундай кишилар сизни киши билмас кўчаларга олиб кириб қўйиши мумкин бўлса ҳам. Катъиятсизлик ўзи ва ҳаётидан норозиликка, ич-этни ейишга, кўпроқ нарсаларга арзиса ҳам бориға шукур қилишга, умуман кичкина одамликка олиб келади.

Журъатсизликнинг келиб чиқиш сабаблари қуйидагича:

1. Боланинг кичиклигиданоқ хато қилиш ва жазодан чўчиши. Бу ҳиссиёт ҳар қандай жасоратни аста-секин ўлдиради.

2. Фарзандни кичиклигиданоқ асраб-авайлаб, улар учун ҳар қандай масалани ҳал қилишга ҳаракат қилиш. Бундай болалар балогатга етгач ҳам бировнинг маслаҳати билан иш қилишни маъқул кўришади.

3. Ўзига ишончнинг камлиги ёки ўз имкониятларини етарлича баҳолаб олмалики. Бундай кишилар доимо рағбатлантиришга муҳтож бўладилар.

4. Кишининг туғма психофизиологик хусусиятлари бўлиб, улар туғма таъсирчан, сал нарсага тушқунликка тушишга мойил бўладилар ва бу хусусиятлар характердаги қатъиятсизликка олиб келади.

Шундай бўлса-да катъиятсизлик айна вақтда бошланган ишни охирига етказиш учун баъзан ёрдам ҳам беради. Уни асоссиз қайсарлик, бетаноспарлик каби сифатлар билан аралаштирмаслик лозим...

ДЕВИНГИЗ
УЙФОҚМИ?..

Худди тулпорлар сингари ҳар бир одамнинг ўзида бемисл кучқудратга чулғонган Самовий Дев яшайди. Уни айримлар Доҳиёна Куч, баъзилар Демон, Хуршид Даврон эса соддагина қилиб Алпомиш деб атайди. Усмон Азим бўлса кинояли алам билан ёзади:

«Алпомиш ухлаб ётибди,
Уйғотишга қўрқаман...

Агар уйғонса,
унга нима иш топиб берамиз,
Хуршид Даврон?!
Нима, биз билан бирга
пивоҳўрлик қиладими?!
Ўзини осиб қўяди-ку
бошланишга ўйнаш бўлган
котибани кўриб...».

Самовий Дев ҳар биримиз келган ва боражақ Асос Водийидан дарак беради. Фақат унга хожа бўлмоқ керак, холос. Йўқса, у сизга ҳўжайинлик қилиб, тийиксиз эҳтирос аравасида ҳалокат жари

ҲАМИША
ЎТАЛАЖАК БУРЧ

...Эшик тақиллайди. Очсам, Тилло ака: кўнгли очик одам. Хонага кира солиб, бетартиб сочилиб ётган қоғозларга қарайди:

— Чироғнинг ёниқ экан, ярим кечаси нима ёзаяпсан?

— Жасорат ҳақида мақола, — дейман сўлиш олиб.

У бошини қашийди:

— Мен сигаретта чиқувдим...

Бирга тутатамиз.

— Жасорат? — дейди яна менга ҳайрон тикилиб. — Бу сўз бугун учун туш-ку!

— Нимага?

— Одамлар ороғи бўлиб кетаяпти-да...

— Сиз ўзингизни орли деб ҳисоблайсизми?..

— Андак...

— Демак, жасоратлисиз?..

— Йўғ-е, нималар деяпсан? Мен бир кам таъминланган...

— Йўқ, жиддий сўрапман: жасоратни қандай тушунасиз?

Анна ўйланади. Кейин нимадир топгандай чайналади:

— Қийин сўз-да... Дарахтга ўхшаб шохи кўп... Масалан, таъмасиз меҳроқибатли бўлиш ҳам бир жасорат-ку, тўғрими?..

Тилло аканинг тили бурролашади, лекин қолган гапи қулоғимга қирмайди. Муҳим бир жиҳатни ойдинлаштиргандай бўламан: жасорат — бурч экан...

ЎЗ-ЎЗИНИ
ТЎЛДИРУВЧИ
ҚИРРАЛАР

Ҳар бир одамнинг ўз ҳақиқати бўлади. Жиноятчининг ҳақиқати жабрланувчиникига тўғри келмаслиги мумкин, аммо менинг ҳақиқатим сизга ҳалал бермаслиги шарт. Қолаверса, ҳамма ҳисоблашиши мажбурий бўлган умуминсоний мезонлар — Умумбашарий Ҳақиқат ҳам бор.

Инкор этмайман: ҳақиқат ҳам ўта нисбий тушунча. Бироқ оқ ва қора, рост ва ёлғон, тўғри ва нотўғри... сингари сифатлар-да бекорга мавжуд

АЛКИССА...

Мақоламга нуқта топа олмай турганимда чироқ ўчиб қолди. Шаъмни ёқдим, унга тикилиб туриб... излаганимни топгандай бўлдим: жасорат — шаъм бўла билмоқ экан: ўзи ёниб, тевааракка ёруғлик беради, эриб тушган мумларини йиғиб, ўртасидан ип ўтказиб, оловга тутсангиз, тагин ёнаверади.

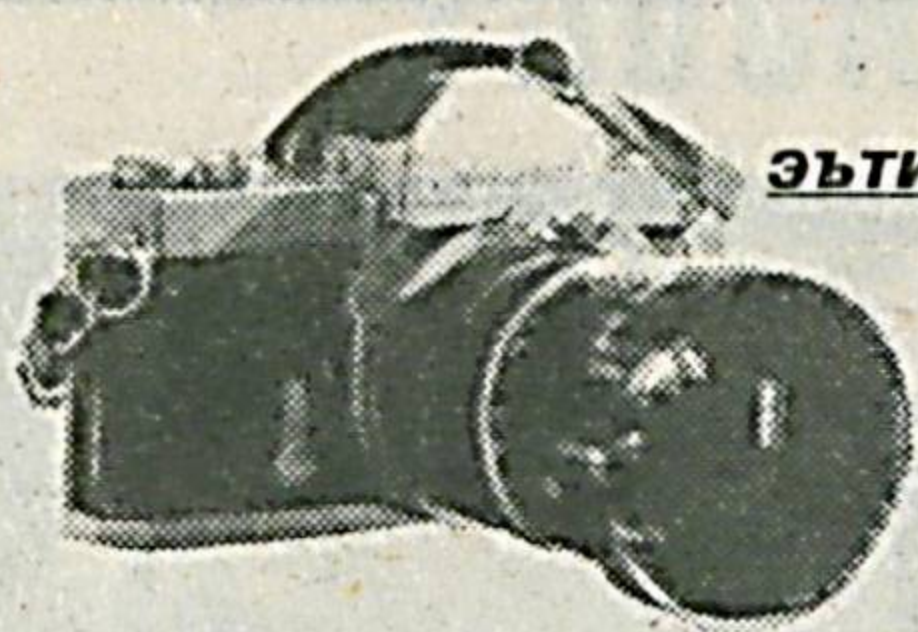
Дарвоқе, ўша акамнинг кундалик дафтарида яна бир сатр (менимча ўзи ёзмаган) бор эди: «Исминни билмасе момоқалдирик уйғота олмайди мени ҳеч қачон...».

ЎЗ сарҳади(нгиз)га назар солинг: эҳтимол, у ерда ҳали исмингизни билмаган (ёки сиз унинг исмидан беҳабар) Самовий Дев ухлаб ётгандир.

Яна ким билсин...

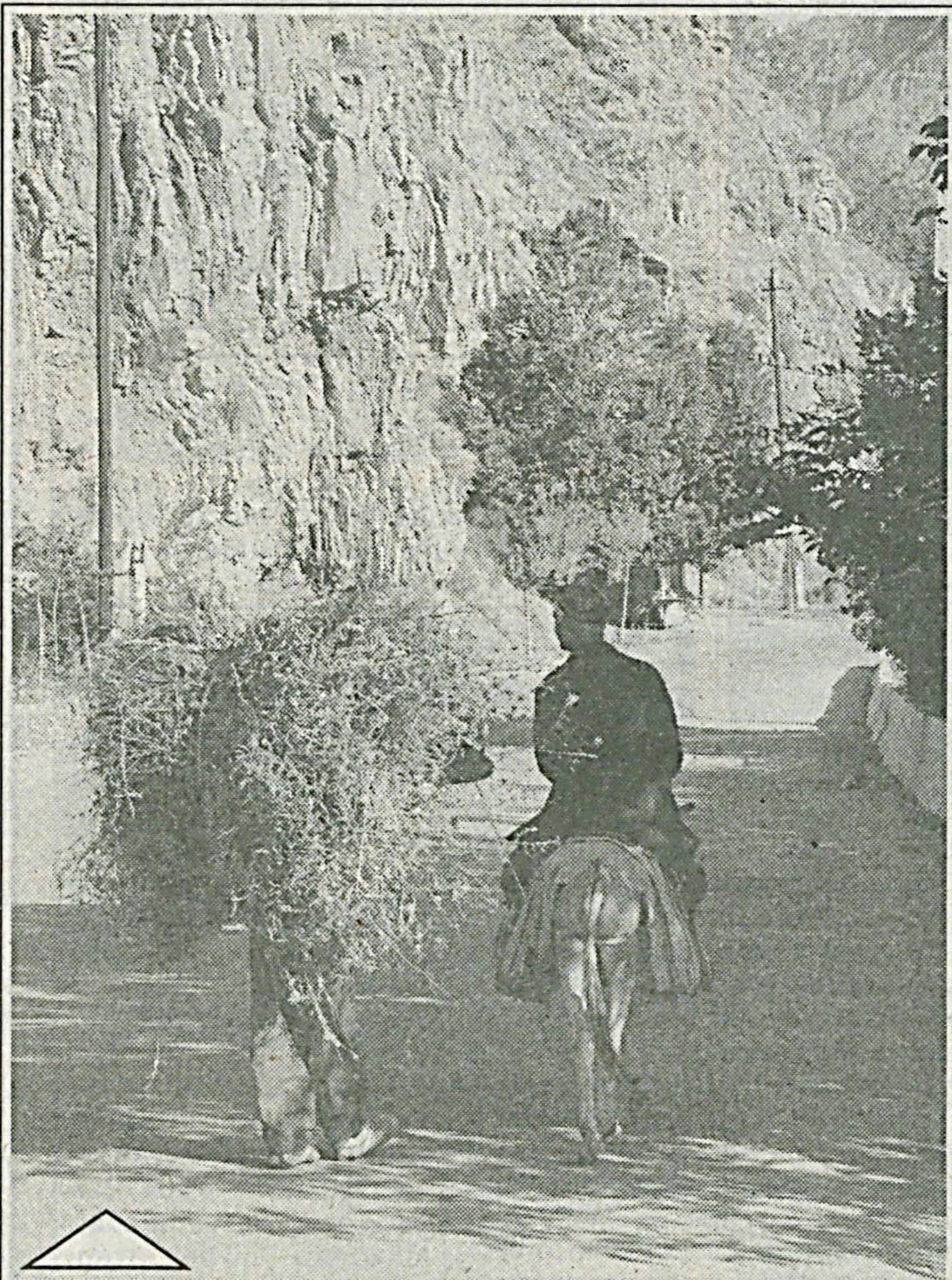
Умид ЯЪКУБОВ

Ўзагида завқ туражак ИЖОД ҳамиша инкор ва эътироф, воқелик ва ҳаёлот бирлашажак парадоксал чорраҳада дунёга келади. Гарчи кўпчилик санъаткорлар фотографияни ижод сифатида тан олмаса-да, лаҳзани мангуликка муҳрлаш учун ҳам санъаткорона дид-фаросат лозим. Зотан, Альбер Камю бежизга «уста фотограф ҳамиша куруқ воқеликдан қочади» деб айтмаган.

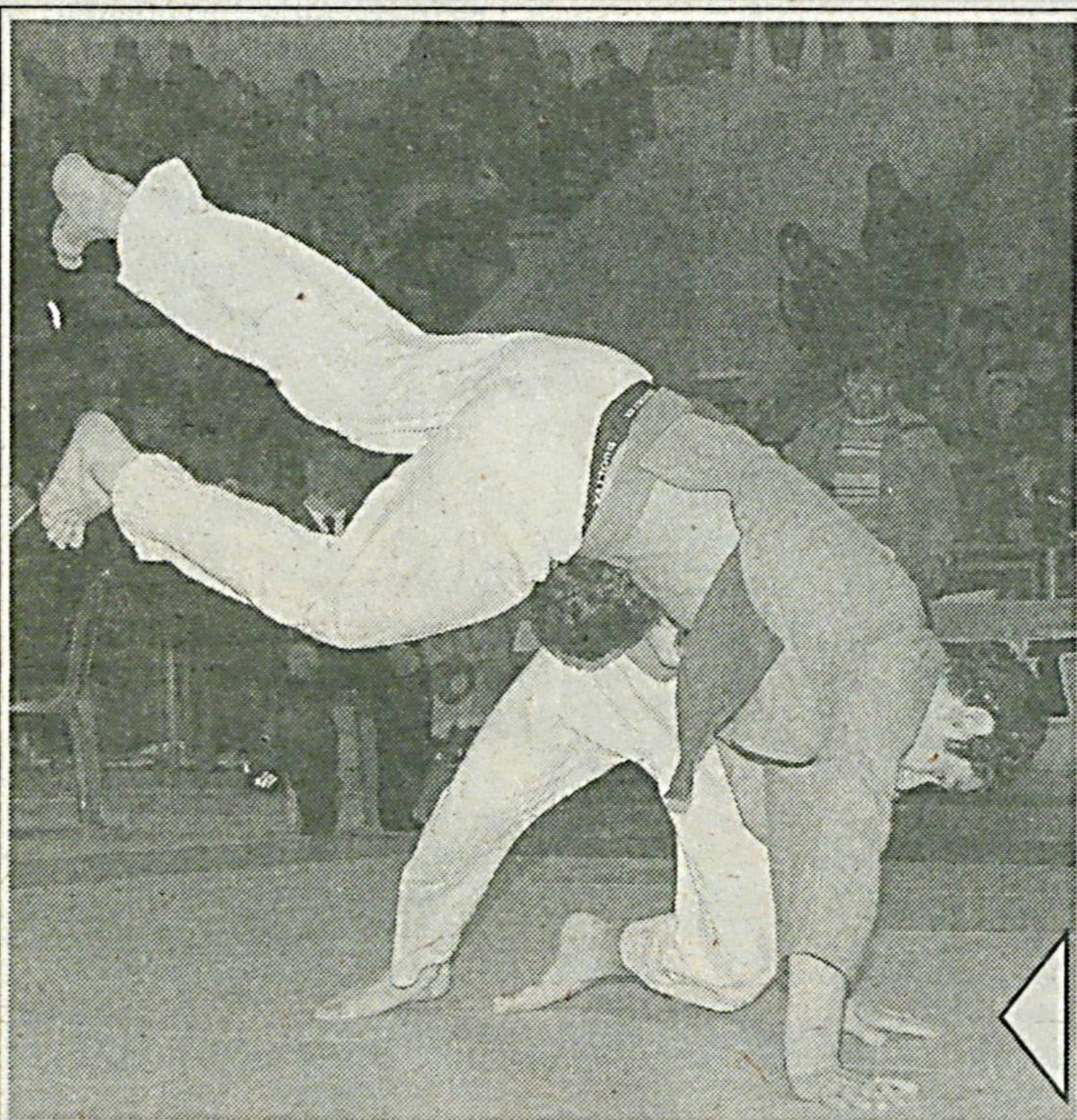
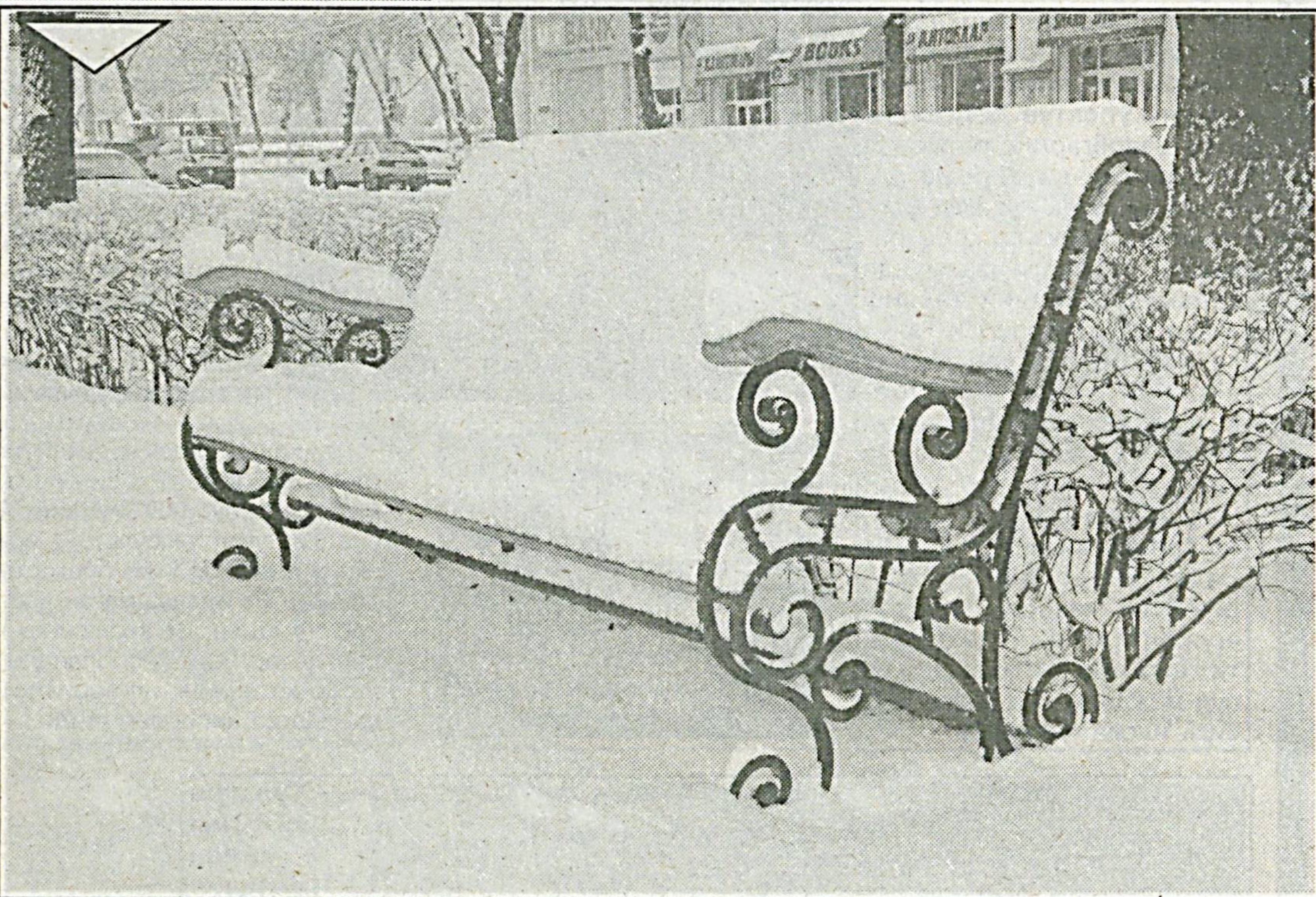
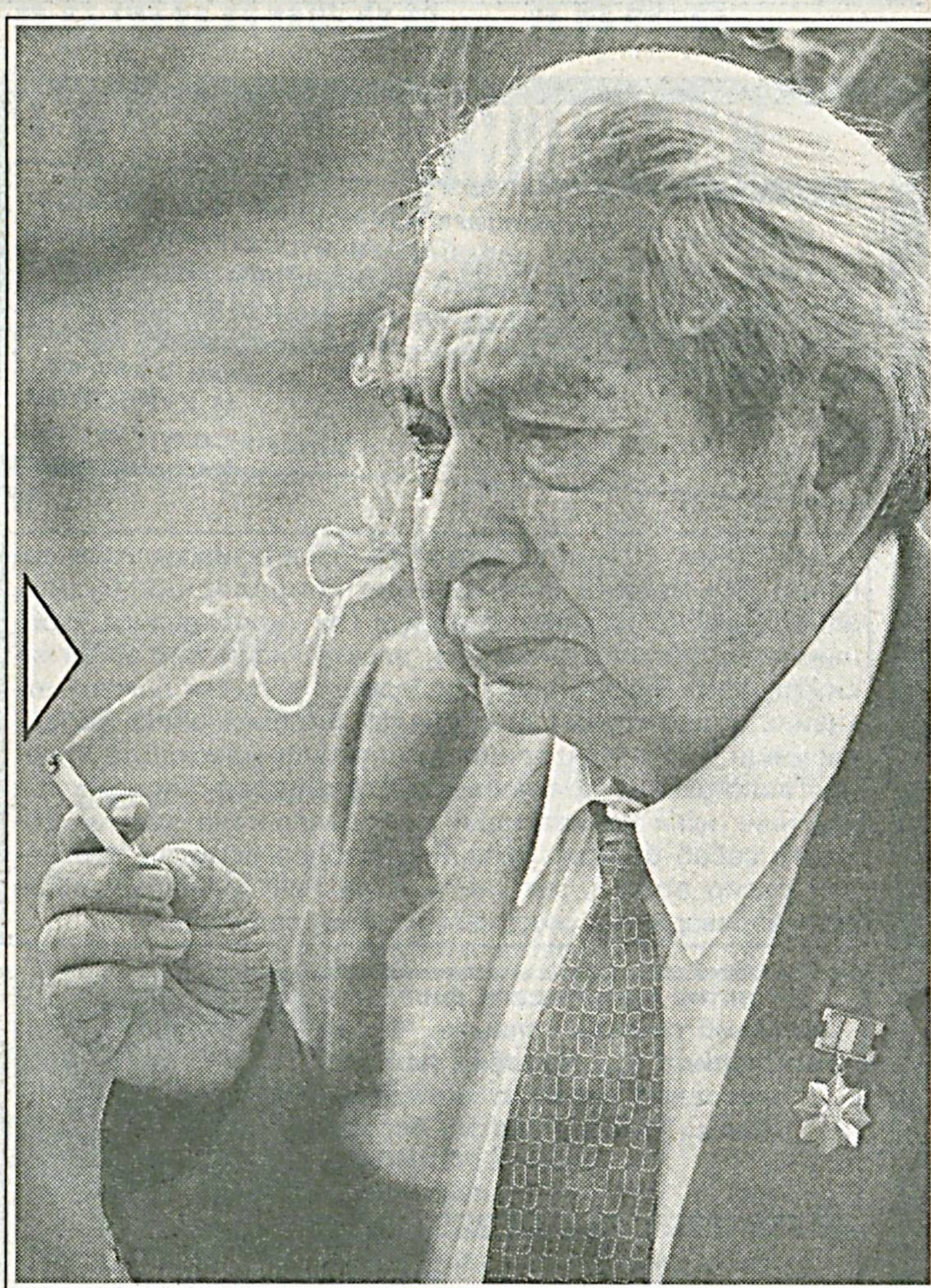
Рассом дунёси ҳақида бир сўз айтиш мумкин: тасаввур тилсими «Ishonch» таҳририяти ўз муштариёлари учун янги йилда яна бир яхши янгиликка қўл урди: фото ва ранг-тасвир асарлари жамланмасидан махсус саҳифа — «Нигоҳ»ни сизга илиндик. Суратлар олаmidан тасаввур сарҳадлари оша ўз Оламингиз билан учрашув ониялари ёрқин таассуротлар тўғдиришига умид қиламиз.

Хизмат сафарида ёнингда фотоаппарат бўлгани яхши. Бўлмаса, Шохимардонга борган муҳбиримиз Жаҳонгир Шарофбоев «Ҳамроҳлар»ни суратга олмаган бўларди.

Ўзбекистон Қаҳрамони Саид Аҳмад халқимизнинг сеvimли ёзувчиси эди. Истеъдодли сураткаш Абдувоҳид Тўраев олган ушбу суратга «Катализатор» деб ном қўйдик.

Қалин қор болаликни ёдга солади. Фотомуҳбиримиз Икром Ҳасанов олган сурат ҳам олис хотиралар сари етакласа ажаб эмас. Шу боис суратни рамзий маънода «Хотиралар ўриндиғи» деб атадик.

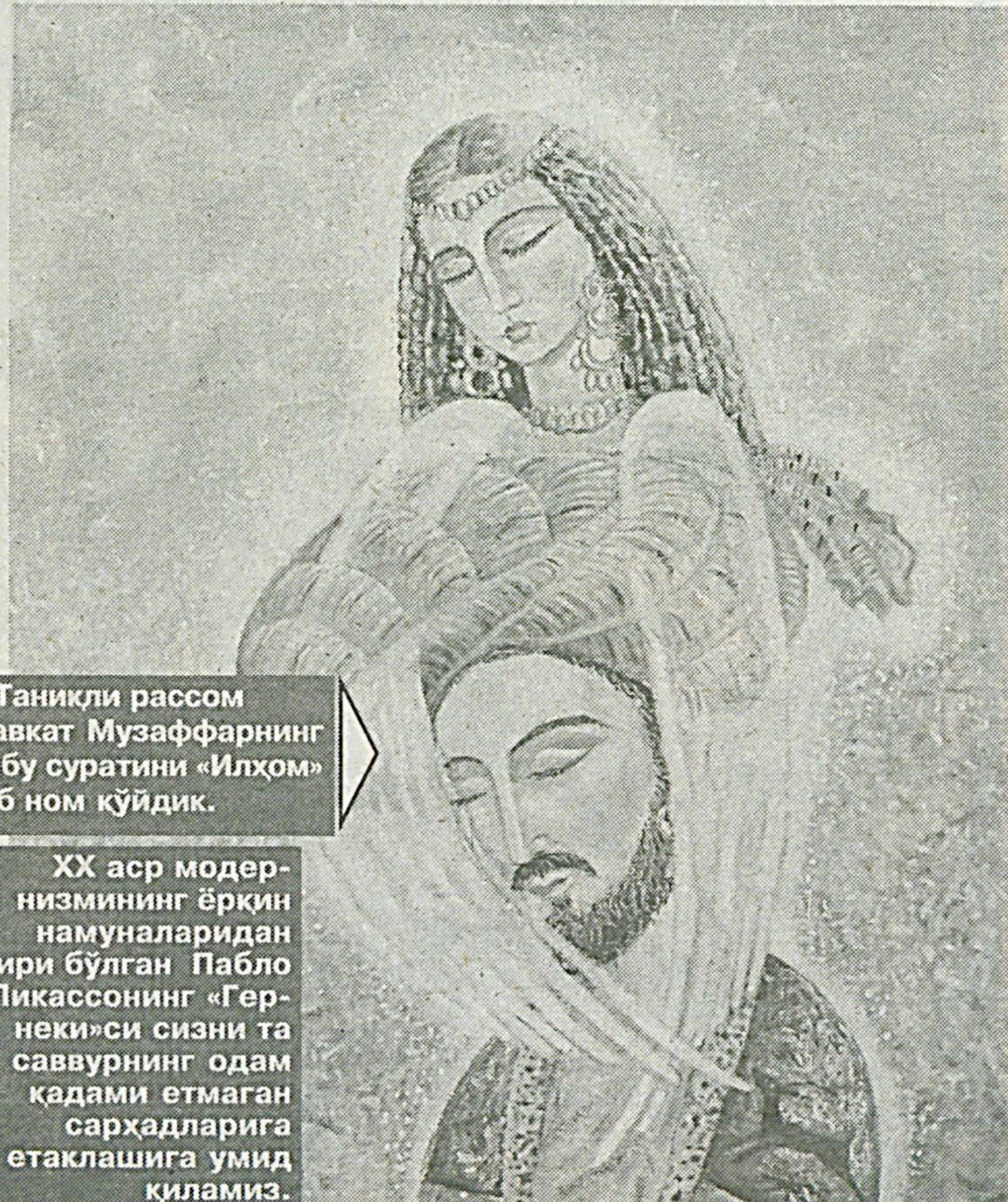

Кураш ўзбекининг энг сеvimли спорт тури. У туфайли «чала», «ёнбош», «ҳалол» каби сўзлар дунёдаги барча халқларнинг тилидан жой олмоқда. Муҳаммад Амин олган суратни «Ҳалол» деб атадик.

Таниқли рассом Шавкат Музаффарнинг ушбу суратини «Илҳом» деб ном қўйдик.

XX аср модернизмининг ёрқин намуналаридан бири бўлган Пабло Пикассонинг «Гернеки»си сизни та саввурнинг одам қадами етмаган сарҳадларига етаклашига умид қиламиз.

Сўраган-эдингиз...

Дўстимнинг илтимосига кўра, унинг хонадонидagi газ ҳисоблагич асбобидаги кўрсаткични ўзгартиришга ёрдам бериб юборгандим. Яқинда газ идорасидан ходимлар келиб, менга жарима ёзиб кетишди. Шу тўғрими? Ахир газ ҳисоблагич асбоби меники эмас-ку...

М.ҚУРБОНОВ,
Шайхонтохур тумани

МЖТКнинг 101-моддасига кўра, электр, иссиқлик энергияси ёки газдан фойдаланиш қоидаларини бузиш, электр, иссиқлик энергияси ёхуд газ тармоқларига ўзбошимчалик билан уланиш ёки электр, иссиқлик энергияси, газни ҳисобга олиш асбобларига қасддан шикаст етказиш, худди шунингдек, бундай ҳисобга олиш асбобларининг кўрсаткичларини ўзгартириш мақсадида уларга ташқаридан аралаштиш фуқароларга энг кам иш ҳақининг икки бараваридан уч бараваригача жарима солишга сабаб бўлади. Бу ҳол мансабдор шахслар томонидан содир этилса, энг кам иш ҳақининг уч бараваридан етти бараваригача миқдорда жарима солинади.

Детектив мазмундаги филмларни севиб томоша қиламан. Чет эл филмларида суд жараёни пайтида гувоҳлар қасамёд қилишади. Бизда ҳам шу тартиб борми?

Санжар ҒОЙИПОВ,
Олот тумани

Гувоҳни сўроқ қилишдан олдин раислик қилувчи унинг шахсини аниқлайди ва кўрсатув беришдан бош тортганлик ёки била туриб ёлғон кўрсатув берганлик учун жавобгарлик тўғрисида огоҳлантиради. Сўнгра раислик қилувчи гувоҳга барчанинг олдида ошкора равишда қуйидаги мазмунда қасамёд қилишни таклиф этади: «Иш юзасидан ўзимга маълум бўлган ҳамма нарсани судга айтиб беришга қасамёд қиламан. Фақат ҳақиқатни, барча ҳақиқатни гапириб бераман, ҳақиқатдан ўзга нарсани гапирмайман». Қасамёд матни гувоҳга унинг мажбурияти ва жавобгарлиги тушунтирилгани ҳақидаги тилхати билан биргаликда суд мажлисининг баённомасига илова қилинади.

Қонунчиликда ёт аралашган ва ёт аралашмаган қариндошлик атамаси қулоғимга чалиниб қолди. Шу ҳақда батафсил маълумот берсангиз?

Шерзод ҒАНИЕВ,
Жиззах вилояти

Кўп қаватли уйда яшайман. Кўшним ит боқади. Уйда шароити қандай эканлигини билмадим, лекин подъездга кириб-чиқаётганда болалар итга дуч келиб қолишса, кўрқишади. Уйда ит боқишга рухсат бериладими? Буни тақиқлаб қўйиш мумкин эмасми?

Ҳамид ОРИПОВ,
Чилонзор тумани

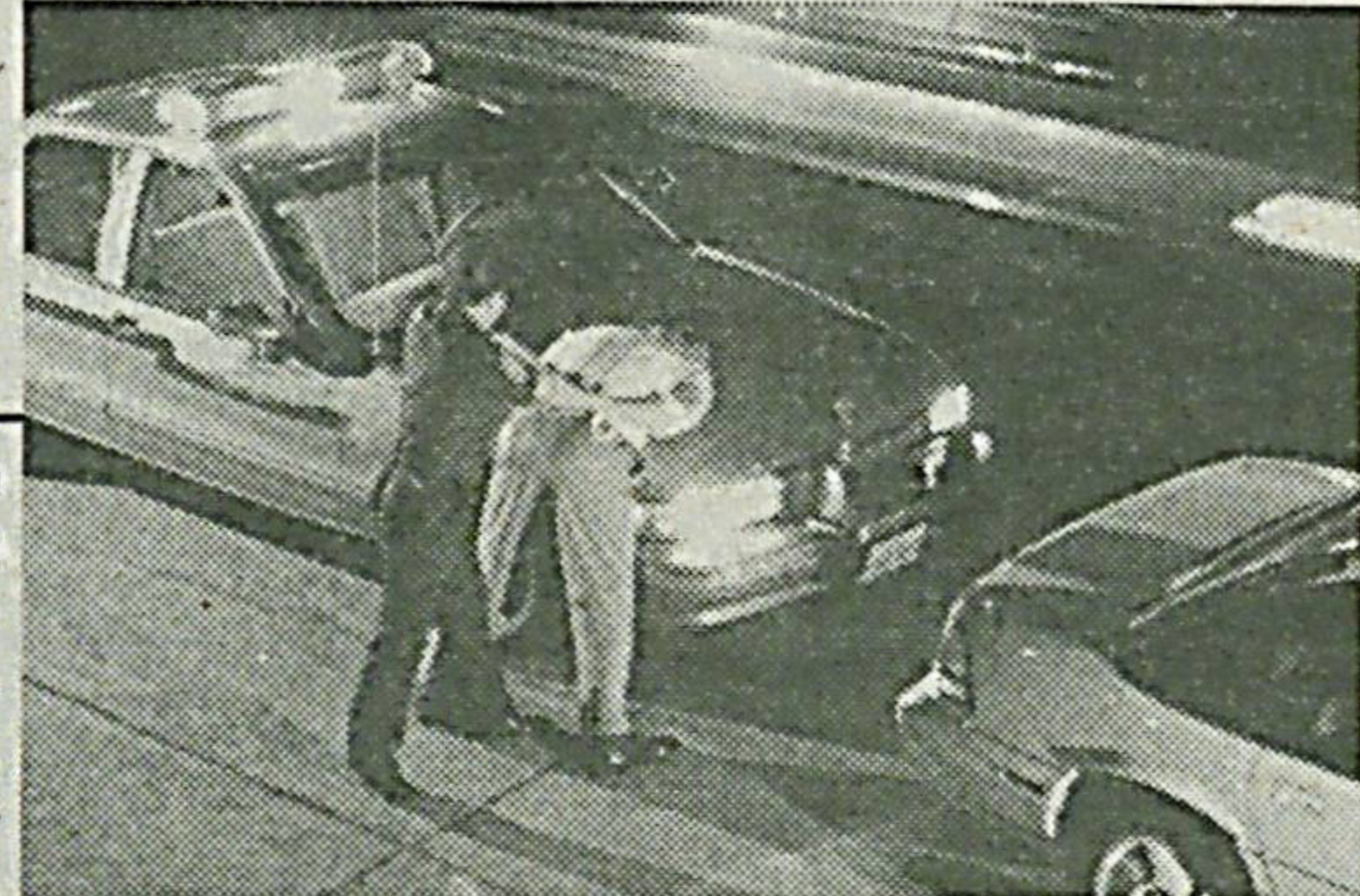
Қонунчиликда бундай таъқиқ йўқ. Аммо кўшнингизнинг ити сизга ёки оила аъзоларингизга зарар етказишидан чўчисангиз бу ҳақда ҳуқуқ-тартибот идораларига мурожаат этганингиз маъқул. Улар аҳволни ўрганиб чиқиб, кўшнингизни тартибга чақириши мумкин.

Шунингдек, ФКнинг 1002, МЖТКнинг 110-моддаларида айтилишича, уй ҳайвони томонидан етказилган зарар учун унинг мулкдори ёки бу ҳайвонга эгалик қилувчи ва ундан фойдаланувчи шахс умумий асосларда жавобгар бўлади. Ит ва мушук боқиш қоидаларини бузиш фуқароларга энг кам иш ҳақининг ўндан бир қисмидан иккидан бир қисмигача, мансабдор шахсларга эса иккидан бир қисмидан бир бараваригача жарима солишга сабаб бўлади.

Худди шундай ҳуқуқбузарлик фуқароларнинг соғлиғи ёки мол-мулкига зарар етишига олиб келса, фуқароларга энг кам иш ҳақининг иккидан бир қисмидан бир бараваригача, мансабдор шахсларга эса бир бараваридан икки бараваригача жарима солишга сабаб бўлади.

Ўғлим эҳтиётсизлик оқибатида бир кишини автомашинасида уриб юборди. Натижада у касалхонада вафот этди. Барча касалхона харажатларини тўлаганимизга қарамай, марҳумнинг адвокати дафн этиш харажатларини ҳам кўтарасизлар деяпти. Шу тўғрими?

Абдураим АБДУСАТТОРОВ,
Қамаши тумани

Тўғри. ФКнинг 1016-моддасига асосан, жабрланувчи вафот этганлиги туфайли кўрилган зарар учун жавобгар шахслар дафн этиш учун зарур бўлган харажатлар ўрнини ушбу харажатларни қилган шахсга тўлашлари шарт. Бу харажатларни қилган фуқаролар томонидан олинган дафн этиш нафақаси зарарнинг ўрнини қоплаш ҳисобига қирмайди.

Бу ҳақда Оила кодексининг 58-моддасида тўлиқ баён этилган. Ака-ука ва опа-сингиллар ёт аралашмаган ва ёт аралашган қариндош бўлиши мумкин. Ака-ука ва опа-сингиллар бир ота-онадан туғилган бўлса ёт аралашмаган, ота бир она бошқа ёки аксинча она бир ота бошқа бўлса ёт аралашган қариндош ҳисобланади. Ёт аралашмаган қариндошликда ака-ука ва опа-сингиллар туғилган, ёт аралашган қариндошликда эса ака-ука ва опа-сингиллар ўғай ҳисобланади.

Эр-хотиннинг илгариги никоҳларидан бўлган болалари ўзаро қариндош ҳисобланмайди.

Турмуш ўртоғим билан никоҳдан ўтганимизга икки йилча бўлиб қолди. Айни дамда никоҳ шартномасини расмийлаштирсак бўладими?

Саида ҒАНИЕВА,
Учтепа тумани

Албатта. Никоҳ шартномаси никоҳ давлат рўйхатига олингунга қадар ҳам, шунингдек, никоҳ даврида ҳам тузилиши мумкин. Никоҳ шартномаси ёзма шаклда тузилади ва нотариал тартибда тасдиқланиши лозим.

Яқинда фарзандли бўламиз. Шу боис бола туғилганда бериладиган нафақа ҳақида маълумот берсангиз.

Соҳиб МУҲАММАДЖОНОВ,
Фарғона вилояти Бағдод тумани

Бола туғилганда бирийула бериладиган нафақа тўланади. Ҳар бир бола учун бериладиган нафақанинг миқдори ва уни тўлаш тартиби қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган.

Буни билишингиз шарт

Жиноят содир этганликда айбланаётган ҳар бир шахснинг иши судда қонуний тартибда, ошкора кўриб чиқилиб, унинг айби аниқланмагунча у айбдор ҳисобланмайди. Судда айбланаётган шахсга ўзини ҳимоя қилиш учун барча шароитлар таъминлаб берилади. Ҳеч ким қийноққа солиниши, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги тазйиққа дучор этилиши мумкин эмас.

Ҳеч кимда унинг розилигисиз тиббий ёки илмий тажрибалар ўтказилиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Конституцияси, VII-боб, 26-модда.

Жаҳонгир ШАРОФБОЕВ тайёрлади.

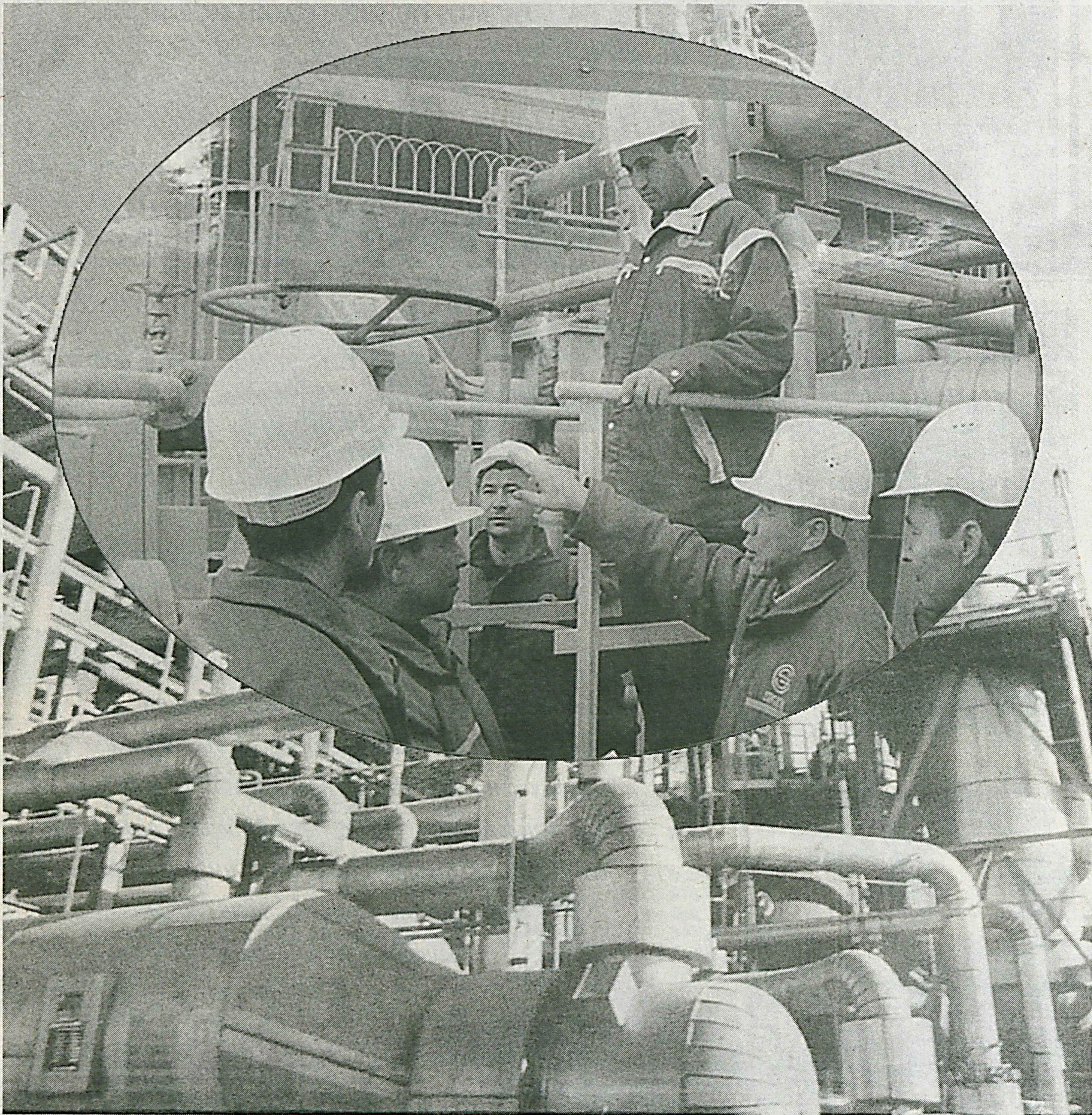

Ўзбекистон ёқилғи-энергетика комплекси, кимё саноати ва геология ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгашининг Қашқадарё вилояти вакиллиги

*Республикаимиз фуқароларини Янги —
2009 йил билан самимий қутлайди.*

*Мамлакатимиз иқтисодий салоҳиятини янада ошириш йўлида
фидойи меҳнат қилаётган юртдошларимизга мустаҳкам соғлиқ,
оплавий хопиржамлик, Ватан бахт-саодати, юрт фаровонлиги йўли-
даги ишларида уткан муваффақиятлар тилайди.
Мамлакатимиз тини ва осойишта, осмонимиз мусаффо бўлсин!*

Касаба уюшма ташкилотлари Қашқадарё вилоят бирлашмаси

Барча Ўзбекистон аҳолисини Янги йил байрами билан самимий табриклайди.

Она Ватанимизнинг жаҳонаро нуфузини ошириш, мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотларда фаол иштирок этаётган бунёдкор халқимизга сиҳат-саломатлик, узок умр, тинчлик-фаровонлик, юксак бахт-саодат, ишларига ривож тилайди.

Юртимиздан кут-барака аримасин,
дастурхонимиз тўкин бўлсин.

Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Қашқадарё вилоят кенгаши

Барча юрtdoшларимизни Янги — 2009 йил билан ён дилдан мувофаквод этади.

Халқимиз саломатлигини сақлаш йўлида астойдил хизмат қилаётган тиббиёт ходимларига мустаҳкам соғлиқ, юксак бахт-саодат, тинчлик ва фаровонлик, узок умр тилайди.

Қалбимиздан эзгулик, юзингиздан табассум аримасин!

Таълим ва фран ходимлари касаба уюшмаси Қашқадарё вилоят кенгаши

Юртдошларимизни Янги йил байрами билан
самимий табриклайди.
«Таълим тўғрисида»ги Қонун ва кадрлар тайёрлаш
Миллий Дастурини изчиллик билан амалга
ошираётган, ёш авлодни Ватанга садоқатли
кишилар қилиб тарбиялаётган барча
ҳамкасбларимизга янги йилда бахт ва шодлик
хамроҳ бўлсин.

Хонадонингиздан шинълик ва осойишталик,
дастурхонингиздан баъака аримасин.

Қорақалпоғистон Республикаси Қўнғирот тумани ҳокимлиги ва «Наврўз» хайрия жамғармасининг туман бўлими

Ўзбекистон халқини 2009 йил билан
самимий муборакбод этади.
Мамлакатимиз Мустақиллигининг
18-йилига қадам қўйган республика
фуқароларига тинчлик-хотиржамлик,
бахт-саодат, буюк истиқлол туфайли
еришилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш
йўлида янги муваффақиятлар тилайди.

Болалар
саҳифаси

Рақамли топқирлик о'йини

Kim tez topadi?

1. Qaysi davlatning nomi «bir» bilan boshlanadi?
2. Qaysi tinish belgisi «ikki» bilan boshlanadi?
3. Vatanimizdagi qaysi shaharning nomi «uch» bilan boshlanadi?
4. O'zbekistondagi qaysi shahar «to'rt»ta ko'ldan iborat?
5. Topping-chi, qaysi shahar, taom va hashorat «besh» bilan boshlanadi?
6. Metallardan birining nomi «olti» bilan boshlanishini bilasizmi?
7. «Sakkiz» bilan boshlanuvchi molluskaning to'liq nomini bilasizmi?
8. To'rttdan katta, beshdan kichik bo'lgan sonni hosil qilish uchun 4 va 5 raqamlari qay tarzda yozilishi lozim?
9. Ikki o'rtoqning biri dedi:
— Menga bir dona quyoningni bersang, quyonlarim senikidan uch marta ko'p bo'ladi.
Ikkinchisi esa:
— Yo'q, sen menga bitta quyoningni bersang, har ikkimizda ham quyonlar soni teng bo'ladi, — dedi.
Tengdoshlarning har birida nechtdan quyon borligini toping-chi?
10. Besh binokor 50 dona g'ishtni 5 daqiqada teradi. 500 dona g'ishtni 50 daqiqada terish uchun nechta binokor zarur bo'ladi?
11. Ikki ona va ikki qiz uch dona nonni butunligicha teng bo'lib oldi. Bu qanday amalga oshirildi?
12. Dasturxon atrofida ikki ota, ikki o'g'il hamda bobo nabirasi bilan suhbatlashib o'tiribdi. Davradagi barcha suhbatdoshlar necha kishidan iborat?
13. Arrakashlar taxtani yarim metr uzunlikdagi bo'laklarga ajratmoqda va har bir bo'lagi uchun bir daqiqadan vaqt sarflaydi. Ular bu holatda uch metrlik taxtani bo'laklarga ajratish uchun qancha vaqt sarflashadi?

Foziljon ORIPOV

Рассом: Хусан СОДИКОВ

BIOLOGIYA DARS

O'qituvchi o'quvchilardan so'radi:

- Bu qanday hayvonning skeleti?
- Barchasi javob berdi:
- O'lgan hayvonning.

OQ KO'YLAK

O'qituvchi o'quvchilarga:
— Bilasizlarmi, to'ylarda kelinlar nega oppoq libos kiyadi? Chunki ularning eng baxtli kuni bo'ladi, — dedi.
Shunda orqada o'tirgan bir bola:
— Kuyovlarning nega qora kiyishini endi tushundim, — dedi.

Ibrat

Alisherning donoligi

Alisher yosh chog'larida otasi G'iyosiddin vafot etgach, qayg'udan o'z shahrida yashay olmay, Samarqandga borib tahsil olibdi. Ko'p mashaqqatlar bilan o'qishni tamomlab, yana o'z shahriga qaytarkan, yo'lda bir mo'ysafid cho'pon bilan uchrashib qolibdi.

U otasining cho'ponini darrov tanibdi.
— Bu qo'ylar kimniki? — deb so'rabdi Alisher dasturxon ustida.

— Bolam, bu qo'ylarning hammasi sizniki. Otangiz hayot vaqtida ikki yuz qo'yni sizga atab menga topshirgandi. Bu qo'ylar hozir yetti yuzdan oshdi. Otangizning vasiyatiga ko'ra, bu qo'ylarni endi sizga topshiraman, — debdi cho'pon.

Alisher bir necha kun cho'ponning uyida mehmon bo'libdi. Qo'ylardan ikki yuzini ajratib mo'ysafidga beribdi. Cho'pon juda xursand bo'libdi. Shundan so'ng Alisher Navoiy qolgan besh yuz qo'yni bozorga haydabdi. Qo'ylar juda semiz bo'lgani uchun atrofni xaridorlar o'rab olibdi.

— Men qo'ylarimni nasiyaga sotaman, pulini podsho vafot etgan kuni berasizlar. Shartimga rozi bo'lgan kishi bittadan qo'yni yetaklab ketaversin! — debdi u.

Bozordagi odamlar darrov talashib, qo'ylarni bittadan yetaklab olib ketishibdi. Shu kuniyoq ayg'oqchilar podshoga bu xabarni yetkazibdi.

Podsho g'azablanib:

— Boringlar, o'sha qalandarni olib kelinglar, — deb buyuribdi. Darrov uning qo'llarini orqasiga bog'lab, podshoning yoniga keltirishibdi.

Podsho qarasa, yoshligida birga o'qigan do'sti ekan.

— Nima uchun shuncha qo'yni xalqqa berib yubordingiz? Mening o'limim sizga nega kerak bo'lib qoldi? — debdi podsho.

Alisher Navoiy:

— Ey do'stim, men nojo'ya ish qilganim yo'q. Sizning podsho bo'lganingizni eshitib, qo'ylarni tarqatib yubordim. Shunday ham berib yuborishim mumkin edi. Biroq odamlar tekin moldan hazar qiladi. Shuning uchun qo'yning pulini podsho vafot etgan kuni berasizlar, deb aytdim. Endi qo'ylarni olib ketgan odamlar «Ishqilib podshohimiz o'lmasin. Podsho vafot etsa, savdogar pulini talab qiladi», deb sizga umr tilab yuradi, — deb javob beribdi. Bu dono javobdan podsho xursand bo'lib, uni o'ziga vazir etib tayinlabdi.

She'r

Anvar OBIDJON

Topishmoq

Bolam, nechun mungli
o'zbekning kuyi?
Gavjumdir ne bois
o'zbekning to'yi?
«Alpomish»ni tug'di
ne uchun o'yi?
Tagiga yetolsang,
odam bo'lasan.

Tegrasida nega
baland tog'i ko'p?
Sandiqda moli kam,
nega bog'i ko'p?
Marmarining nechun
qizil dog'i ko'p?
Tagiga yetolsang,
odam bo'lasan.

Ne sabab yeri boy,
dehqoni sag'ir?
Minori nega cho'ng,
uyi yerbag'ir?
Qilichidan nega ketmoni og'ir?
Tagiga yetolsang,
odam bo'lasan.

O'zbekning o'ziga
bekligi nedan?
Teragi nayzadek tikligi nedan?
Yigitiga chandiq
ko'rkligi nedan?
Tagiga yetolsang,
odam bo'lasan.

Bo'lgani yo'q...

Ota-onalar uchun

Ertakning ahamiyati

Bor ekanu, yo'q ekan. Bu dunyo haqiqatlarini bolalar kabi tushunadigan inson yo'q ekan. Haqiqat ertaklar ichiga yashiringan emishu, ammo ertaklarni hech kim o'qimay qo'yganmish.

Chunki kattalarning ishlari judayam ko'payib ketib, ertak o'qigani vaqtlari qolmaganmish...

Darhaqiqat, yomonlar o'z jazosini, yaxshilar esa mukofotini oladigan bu olamga ko'p bor sayohat qilganmiz. Ammo nega biz bolalarga ertak o'qib bermay qo'ydik? Aslida haqiqatan ham ishlarimiz shunchalik ko'payib ketganmi?...

Ertaklar olami, umuman, ertak o'qish bolaga nima beradi? Uning bir foydasi bormi? Ertak eshitganimga o'zim nimani tasavvur qilganim haqida eslab ketdim. Go'zal olam, bu yerda hayvonlar ham gapiradilar. Albatta, hammasi yaxshilik bilan tugaydi. Yaxshilar murod-maqсадlariga erishib uzoq umr ko'radi. Yaxshilikning mukofoti borligi haqida eshitganimga qalbm

jo'shib, buvimdan so'rab yaxshilik ro'yxatini tuzardim:

- Sizga yordam bersam yaxshilik bo'ladimi?
- Albatta.
- Darsimni qilsam-chi?
- Bu ham yaxshilik.
- Sizga gul tersam buyam yaxshilikmi?
- Bu ham.

Erta saharda turib kosaga qulupnay teraman. Buvim kelishini kutmasdan yuvib 'paqqos tushira boshlayman. Sigir sog'ib kelgan buvim:

— Kecha yaxshilik qilaman deyotgan eding-ku, — deydi biroz xafa bo'lib.

— Hozir, yeb olay, keyin boshlayman.

— Menga qoldirmaysanmi? Aslida tezgina yeb qo'ymasdan menga ham qoldirsang bu ham yaxshilik.

Bu so'zlardan o'zim uchun bir nimani kashf qilaman. Chunki yosh bola uchun bu katta kashfiyot, har birimiz bu kabi kashfiyotlarni yaxshi xotirlaymiz. Demak, «Ertaklar yaxshilikka yetaklar» deyman o'zingma o'zim. Rostdan ham ular tasavvurni rivojlantiradi. Yaxshilik qilishga undaydi. Insonlarni qadrlashni, hayvonlarga mehr qo'yishni, yomonlik albatta jazosiz qolmasligini o'rgatadi. Kelajakda hayotga umid bilan qarashni, o'zining kuchiga ishonchni o'rttiradi.

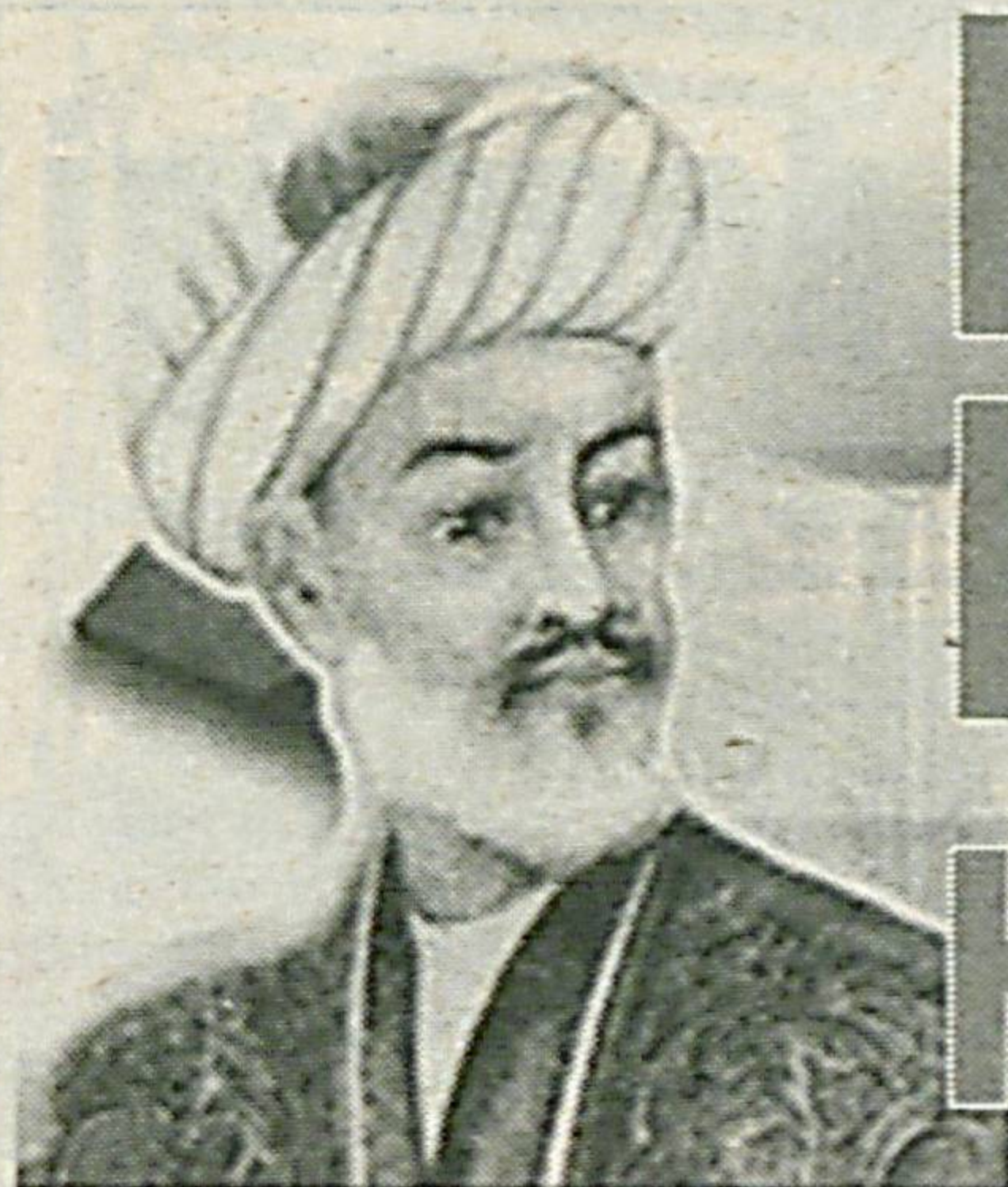
Avvallari o'qituvchilar «Ta'tilda qanday kitob o'qidilaring?» deb so'rashardi. Hech bo'lmaganda bitta kitob o'qishimiz kerak edi. Agar «o'qimadim» desak hamma ustimizdan kulardi. Endi esa aksincha... Har doim

bolalarimizga biz boshqacha bo'lganmiz, bizning davrda bunaga qildik, sizlar yomon bolib ketayapsiz deymiz-u, ammo o'zimiz xato qilayotganimizni o'ylab ham ko'rmaymiz. Axir ularning tarbiyachisi biz-ku. Demak, xatoni biz qilib, aybni ularga to'nkaymiz. Hozirgi kunda bolalar aksariyat vaqtini televizor ko'rish yoki kompyuter o'yinlarini o'ynash bilan o'tkazsa-da, ertak tinglashni sevadilar. Fransuz olimlarining tadqiqotiga ko'ra, mo'jizaviy ertaklar bolalarning hayotiy qo'rqinchlarini yengishga yordam berar ekan. Chunki ertak tinglayotgan har bir bola o'zini bosh qahramonga qiyos qiladi. Ertaklar so'ngida albatta, bosh qahramon g'alaba qiladi. Bola o'sgan sari ertakni

tushunishi, qabul qilishi ham o'zgarib boradi. Maktabga bormagan bolalarni ertakdagi hayvonlarning odamga o'xshab gapirishi va boshqa mo'jizaviy voqealar qiziqtirsa, katta yoshdagi bolalarni sarguzashtlarning nima bilan tugashi qiziqtiradi. Ilmiy tadqiqotlarda aytilishicha, ertak o'qish bola bilan ota-onani yaqinlashtiradi. Chunki hozirgi kunda ota-onalar ko'pincha kun bo'yi ishda va tabiiyki bola bilan shug'ullanish uchun ko'p vaqt sarf qila olmaydi. Bola uchun esa ota-ona bilan muloqotda bo'lish non va suv kabi muhim. Albatta, ishdan kelib charchaymiz, ammo qaysi ish biz uchun muhimligini ham bir o'ylab ko'rish kerak. Bugun bir soat vaqtigizni farzandingiz uchun ajratmasangiz, kelajakda undan ko'proq vaqt va kuch sarf qilishingizga to'g'ri keladi. Ertaklar o'zida nur, quvonch, umid, ishonch, sir-sinoat va jo'shqinlikni yashirgan bo'ladi. Bolalarimizni ulardan bebahra etmaylik, azizlar.

Mohichehra AVAZOVA

Нега Навоийни кўмсаймиз?

Ўзбек қирқ ёшга етганида Навоийни кўмсаб қоларкан. Фақат ўзимга тегишли бўлганида бундай кескин хулосани матбуотга кўтариб юрмас эдим. Ишонаверинг, мен тенгиларнинг қайси биридан сўрасангиз, бу фикримни тасдиқлашди, қафолат бераман. Қизиги шундаки, уларнинг орасида фарб адабиётга буткул ружу қўйганлари ҳам, ўзбек адабиёти у ёқда турсин, умуман, мумтоз шарқ адабиётини писанд қилмай юрганлари ҳам, Платон, Арасту, Гомердан бошлаб, Гонгора, Эдуард Юнггача, Кантдан тортиб Ницше, Фрейд, Фромм-у Карл Юнгларгача, Жойсдан Кафка-ю Беккет ва Камюгача сув қилиб ичганлари ҳам талайгина. Бизда том маънода эркин адабиёт бўлмаган дея сўзамолликда донг таратганлари ҳам сон-саноксиз. Фарб адабиётга тақлидан ёзганлари-ю, бу адабиёт қахрамонлари тахлит яшашга жад этганлари, шу баҳона ўзимни топдим деганлари ҳам топилади. Аммо бугун мана шу тоифаларнинг барчаси менинг фикримга қўшилади.

Нима учун деб сўрасиз? Очиғи нега шундайлигини ўзим ҳам билмайман. «Ishonch» газетаси ходимлари бугунги адабий жараён ҳақида бир нарсга ёзиб беришимни сўрашганида дафъатан хаёлимга нега Навоийни кўмсаймиз, деган савол келди. Балки бу борада бошқаларнинг фикрини билгим келгандир. Балки келгуси йилларимиз чин маънода Навоийни англаш йиллари бўлишини орзу қилганимдандир. Балки адабий жараёнгина эмас, ўзбекман дегани Навоийдан узоқлашиб бормоқда, деган маҳдуд хаёл тузоғига тушгандирман. Билмадим.

Ростдан ҳам, нега Навоийни кўмсаймиз? Айниқса, қирқ ёшдан кейин. Ёки бу истак ботинида инсоннинг ўзини, миллатини, миллий адабиётини англаш изтироби пинҳонмикан? Ёки бу исмсиз изтироб сарҳадлари бундан-да кенгми, ҳудудсизми? Ё илоҳий илҳом онлари борлиқ ва йўқлик синоатидан сўз очган улғ Навоий ҳам қирқда бўлганмикан? Ё «Мантқиқ утайр»ни пичирлаб тақрорлаётган бола Алишер ўша дамлардаёқ қирқинчи босқичга қадам қўйиб улгурганмиди?

Навоий ўлғай эрди

бўлмаса умеди висол,
Бу қасдларди, анга
ҳажр дамба-дам қиладур...
Навоий висол умиди билан

тирик эди. У висол қасдида умр сургани сайин, умрнинг ҳар лаҳзаси хижрон жафосидан бонг уради.

Унинг бошқа бир байти:

Керак қуёш дирами
танга бўлса байёна,
Чу Юсуфимни ики
дахрга баҳо қилсам...

Бу мисраларда Навоий биринчи байтида умр мазмуни атагани висолнинг баҳоси хусусида баҳс этмоқда. Айни висол (Юсуф бу ўринда висол рамзи) учун сайёралар сарвари қуёш бир сариқ чақа — бай пули бўлишга ярайди, холос. Унда висолнинг асл баҳоси нимага тенг? Бу саволга иккинчи мисра жавоб беради. Навоий талқинича, улғ висолга эришмоқ учун чин ошиқ (чин инсон) икки дунёни бериши лозим. Бу мазмундаги мисралар Навоийда тўлиб-тошиб ётибди. Аммо чексиз борлиқ ичра зарра янглиғ ер сайёрасида умргузаронлик қилиб юрган Одам боласи ким бўлибдики, биргина висол учун фақат бу дунёни эмас, у дунёни ҳам беришга журъат этса? У қандайин висол? Айни висолни истишадан инсонга не суд? Кимнинг висоли у?!

Дунё дунё бўлибдики, Одам болалари бир мавзуда баҳс этади. Нега дунёга келди, яшашдан муроди не?! Мен ва менинг тенгдошларим ўқигану ўқимаган, ишонган-у

ишонмаган барча китоблар у ёки бу тарзда шу муаммо устида сўз очади, сўз ёпади. Адабиётга ихлос қўйишимиздан муддао ҳам шудир бал-

ки? Яна билмадим. Ҳар ҳолда Одам боласи ҳамма нарсадан манфаат истайди ва ҳ. ва ҳ...

Атрофингизга бир қаранг. Одамлар ниманинг илинжида яшайпти? Одам болалари қандай бахтни излаш билан овора? Зотан, бу сўзларнинг биров учун сариқ чақачалик қиммати, нафи борми? Ёки дунё сариқ чақа атрофида парвонами? Қуёшни сариқ чақачалик кўрмаган Навоий авлодлари-чи? Уларни Навоий нега қизиқтирмайди? Нега ҳеч кимса Навоийни ўқимайди, ўқиганда ҳам тушунмайди? Ўзимиз-чи, ўзимиз, эй биз Навоийни кўмсаган авлод, васл рўёби учун икки дунёни бахш этишга журъат қилган Навоийни тушуна оламизми?

Умр йўлларида ақл нигоҳи билан боққан кимса учун дунёларга соҳиб бўлиш, васл тўлови дея икки оламни қўшқўллаб топшириш ечимини йўқ муаммоми? Ёки инсон шу қадар улғ хилқат-у, қудрати шунчалар чексизми? Ёхуд Навоий бу мисраларни туш ва хуш оралиғида ёздимики?

Қадимгиларда бир мақол бор: тоғ Сулаймон томонга келмас экан, Сулаймон тоғ олдида боради. Боболаримиз доно бўлишган-да. Хойнаҳой, Навоийни ҳам бобо деймиз. Ўзбекчилик, у ҳақда ўйламай сўйлашдан ҳазир бўлишимиз керак. Нима дейсиз, бобомиз мақолга ишора қилмаётганмикан? Дунё сёнга эргашмас экан, сен дунёдан воз кеч демоқчимикан бу мисралари билан? Улғ висол саодати ҳар қандай манфаатдан кўра устунроқ демоқчимиз?

Саволлар, саволлар, саволлар... Саволларнинг ҳисоби йўқ. Сўнгги савол: нега Навоийни кўмсаймиз?

Узоқ ЖўРАКУЛОВ,
филология фанлари
номзоди

Жаҳон адабиёти

Мирониха:

— Мўрчаларинг, кампиршо, шундоқ урсиману гурсиман, — деб гап бошлади.

— Мўрча? — кампир хаёлида мўрчани дарров ўз жойига қўйди-ю, аммо нега мўрча урсиману гурсиман бўлишини ҳадеганда англаб етолмади.

— Югуриб келаётгудим, мундоқ қарасам, мўрча гоҳ ундоқ, гоҳ бундоқ бўлиб қолаяпти, гоҳ у ёнига, гоҳ бу ёнига айланаёпти, — деди Мирониха қувлик қилиб. — Нима, у ерда биров турадимми, бирон-бир испидиция келганми?

— Қанақа испидиция бўлсин, оймқиз, нималар деб алжираяпсан? У ерга болаларим киришгандир.

— Ҳаммасими?

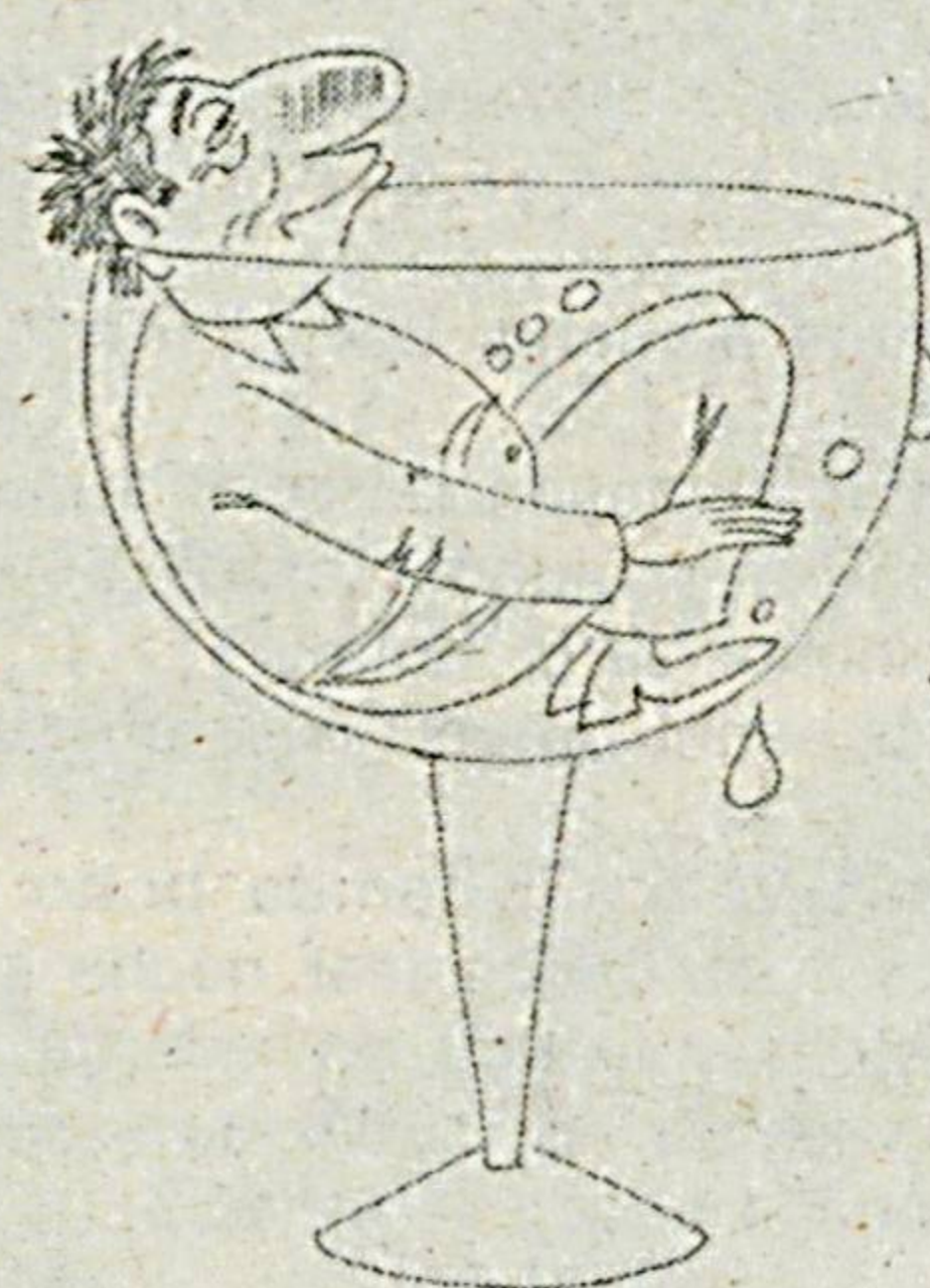
— Нега ҳаммаси бўларкан? Люся эрталабданоқ тоққа кетди. Варвара бўлса, қаёққадир қишлоқни айлангани жўнаб қолди. У ерда эр-каклар — Иля билан Михаил бор.

— Кундузи ювинишнинг нима зарури бор экан уларга? — деди Мирониха мўрча тўғрисида гапни айлантириб.

— Ювиниш? Сен, оймқиз, ёш болага ўхшайсан, худо урсин! — кампирнинг жажли чикди. — Ювиниб нима қилади, келишганига энди икки кун бўлди-ю. Ювинишга-ку ювинишмайди-я, аммо ичиб ўтиришибди. Томоқларини ювишайпти, ўша, томоқлари битиб қолибди, нон ўтмаётганмиш.

Валентин РАСПУТИН

Сўнгги муҳлат (қиссадан парча)

— Нима, вино ичишайптими?

— Йўқ, Надя уларга бир тоғора сув иситиб берган, ўшандан стакан билан олиб ичишайпти, қўнғилхушлик учун уриштириб ичишайпти. Шунчалик ширинки, хурсандликлари ичларига сиғмаяпти. Сен билмайсанми ҳали: худойи таоло бандасига пул бергану шайтон — тешик. Мана шунинг учун худо берган пул шайтон берган тешикка қараб кетаверади.

— У ердагилар-ку сенинг болаларинг-а, кампиршо, аммо бир ўзлари эмас-да. Мен Стёпка Харчевниковнинг овозини ҳам эшитгандай бўлдим.

— Стёпка Харчевниковнинг?

— Ушанинг овози эди шекилли.

— Э, бунинг нимасига ажабланасан, оймқиз?! Стёпка бирон жойдан қуруқ қолганмиди? Аммо у ҳам отиб туради шекилли?

— Ҳа, шунақа, кампиршо. Ҳозир отмайдигани камдан-кам топи...

— Ҳа, кам, кам. Қачон қарамайин, ҳаммаси кўчада гажак бўлиб юришади. Бу ёруғ оламда нималар бўлаяпти ўзи-а, оймқиз? Нега шунчалик ичишаркин-а? Уларни нима мажбур қиларкин? Улар ўзларини ҳалок қилишайпти холос, бошқа гап йўқ, хотин-қизлар-чи, хотин-қизлар ҳам эркакларга эргашаяпти, худонинг берган кўни ичишади, нима, илгари замонларда шунақа бўлармиди?

— Қўйсанг-чи, илгариги замонни гапириб нима қиламиз?

— Эсингдами, Данила тегирмончи ичарди, шунинг учун уни одам қаторига қўйишмасди. Ароқхўр эди, вассалом. Данила — ароқхўр деб аташарди. Ахир у бир ўзи ичарди-да, бошқа ҳеч ким. Ҳозир бўлса бутун қишлоқда фақат Голубев ичмайди, энди уни ичмайди деб ҳеч ким одам ҳисобламайди, устидан қилишади.

— Ҳа, кампиршо, шундай. Агар бир-икки марта қийин-қистовга олишганида-ку, қарабсанки, уни гултилатишдан одамларнинг ҳам ҳафсаласи пир бўларди-я. Ҳозир уларни ҳеч ким тергамайди, уларга жазо кўрмайди. Нимани исташса, шуни қилишайпти. Баъзиларнинг ҳа дейишига ҳоли йўқ-ку, нақ савдогарларга ўхшаб ичиб, айш-ишрат қилишади. Мана, шунинг учун қишлоқда тентишгани-тентишган, кекирдагига келмагунча ичишади. Ўзи оёқда туролмайди-ю, олиб келаверади, бари бир кам.

Рус тилидан Сами РАХИМ таржимаси

Ориф ФАРМОН

Инсценировка

Қизнинг мурдаси ўз квартирасидаги ваннадан топилди. Экспертиза хулосасига кўра, Санобар Убайдуллаеванинг ўлимига бўғиш сабаб бўлган. Жиноятчи айбини яшириш учун мурдани ечинтириб сув тўла ваннага ташлаган. Кейин жабрланувчига тегишли пул, тақинчоқлар, мобил телефони олиб чиқиб кетмоқчи бўлган. Лекин шу пайт жабрланувчининг ҳамхонаси бир таниши билан келиб қолган ва жиноятчини ушлаганлар.

Жиноятчи Толиб Маҳмудов қотиллик ва талончиликда айбланади. Айбдор эса мана бундай кўрсатма берди:

— Мен киракашлик қиламан. Ўша кўни соат еттиларда битта аёл машинамага ўтирди. Уйига боргунча индамади. Етганимизда пули йўқлигини айтди, пул ўрнига ўзини тақлиф қилди. Олдин тушунмадим. «Мен тўлашга

ўрганмаганман, мўнга пул беришади», — деди. «Нима учун пул беришади?», — деб сўрадим. «Уйга чиқайлик, кўрсатман», — деди. Чикдик. Эшикдан ўтишим билан йиқилдим. Нима бўлганини билмайман. Қўлимга кишан солишганда ўзимга келдим. Бошим қон, зирқираб оғирди.

Жиноятчини ушлаган Абдор Дадаевнинг айтишича, у марҳумнинг ҳамхонаси Каромат Саъдиева билан квартирага кирган. Хонада ҳаммаёқ ағдар-тўнтар экан. Дадаевнинг қаршисидан жиноятчи Маҳмудов чиққан. Дадаев унинг қўлига тагига зарба берган. Жиноятчининг боши деворга урилиб ҳушидан кетган. Унинг оёқ-қўлини боғлаб ташлаб милиция чақирганлар. Кейин Дадаев ваннага қўлини ювгани кириб, мурдани кўрган.

Детектив

Айбланувчи жон-жаҳди билан Санобарни ўлдирмаганини айтиб қичқиради, сочларини юққилар эди. «Ишим яхши, оилам тинч бўлса, нахотки шу арзимаган нарсани учун ўн беш йилга қамалишимни ўйламайман?», — деб зорланарди.

Адвокат Шавкат Шарипов унинг ёнидан чиқиб, идорасига келди ва эшикни ичкаридан беркитиб, йўл-йўлакай ўйлаб келган мулоҳазаларини тартибга сола бошлади.

Терговнинг заиф ҳалқаларидан бири гувоҳ йўқлиги эди. Демак, биринчи галда гувоҳ қидириш керак.

Тергов материалида ёзилишича, жиноятчи қилмишини яшириш учун гўё бахтсиз ҳодиса юз бергандай кўрсатмоқчи бўлиб мурдани ваннага ётқизиб қўйган. Ваннани сувга тўлдирган. Босқинчи одам ўлдириб айбини оғирлаштираётган бўладими? Хўп, қиз қаттиқ қаршилик кўрсатгану Маҳмудов ўлдириб қўйган. Қочиб қолмайдими? Унинг ўрнига ваннани сувга тўлдириш учун вақт кетказиб ўтириши мумкинми?

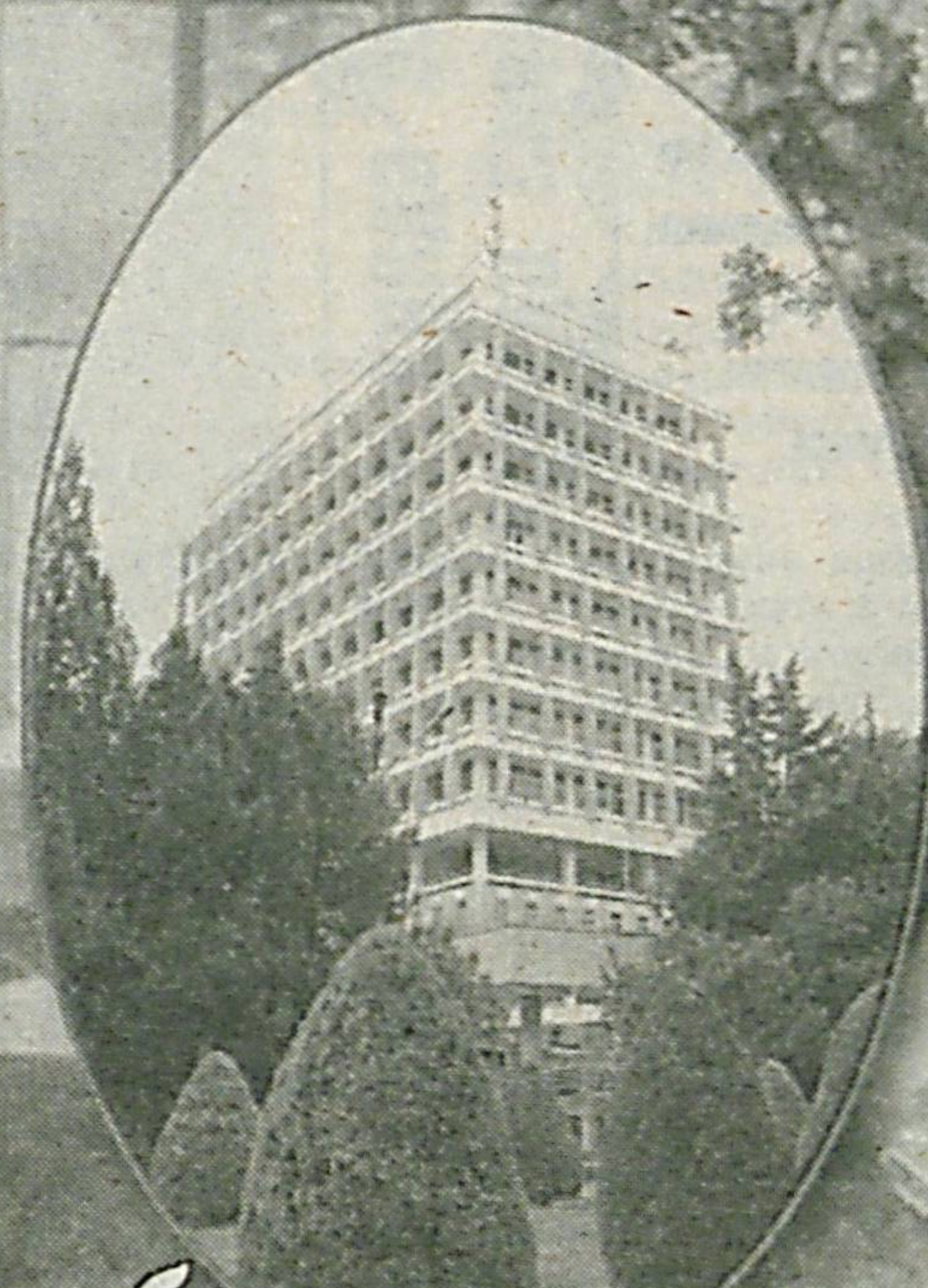
(Давоми бор)

Ўзбекистон Таълим ва фан хотимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши

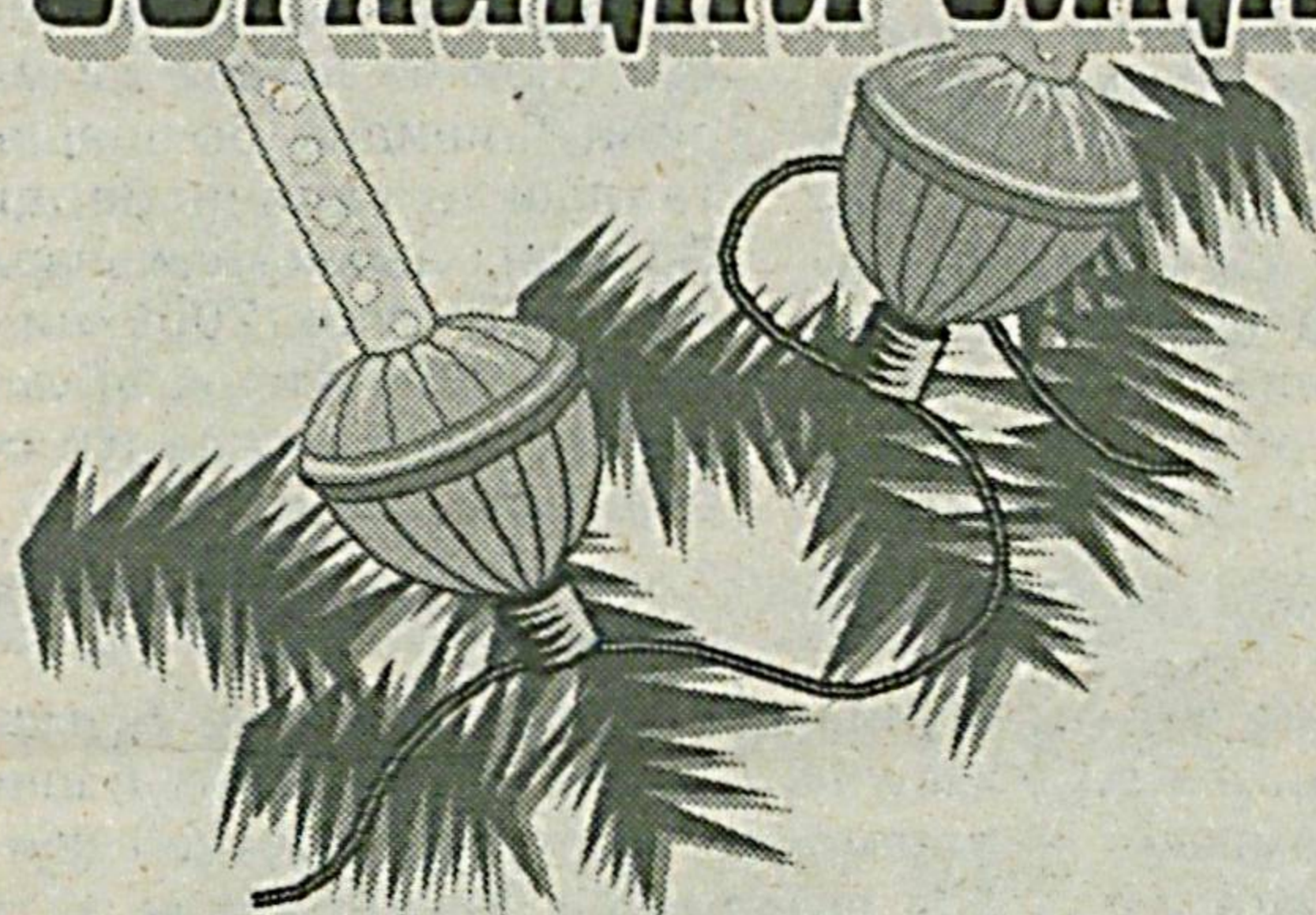
Барча юртдошларимизни, айниқса, йўли эзгуликка
туташи устоз ва мураббийларни, фанимиз
фидойиларини, таълим тизими заҳматкашларини
қанотида яхшилик ва эзгулик олиб келган Янги йил
билан самимий муборакбод этади.

Ҳар бирингизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад,
хонадонларингизга фойз-барака, мамлакатимизнинг
янада гуллаб-яшнаши, таълим тизими ривожига ҳамда
халқимиз фаровонлигини ошириш йўлидаги ҳалол
меҳнатингизга улкан зафарлар тилайди. Қалбингизни
меҳр ва маърифат нури тарқатмасин!

**Янги йилда илм чўққиларини забт этиш томон
чоғланаётган фарзандларимизга қанот бўлайлик.
Янги йилингиз кўтаюв бўлсин!**

Қорақалпоғистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги жамоаси

Барча Ўзбекистон фуқаролари-
ни Янги йил байрами билан
ин дилдан қутлайди.

Ушбу айём кунларида фидойи
халқимизга мустаҳкам соғлиқ,
узоқ умр, тинч ва фаровон
ҳаёт, мамлакатимиз мустақил-
лигини мустаҳкамлаш йўлида-
ги ишлари янидан-янги му-
ваффақиятлар тилайди.

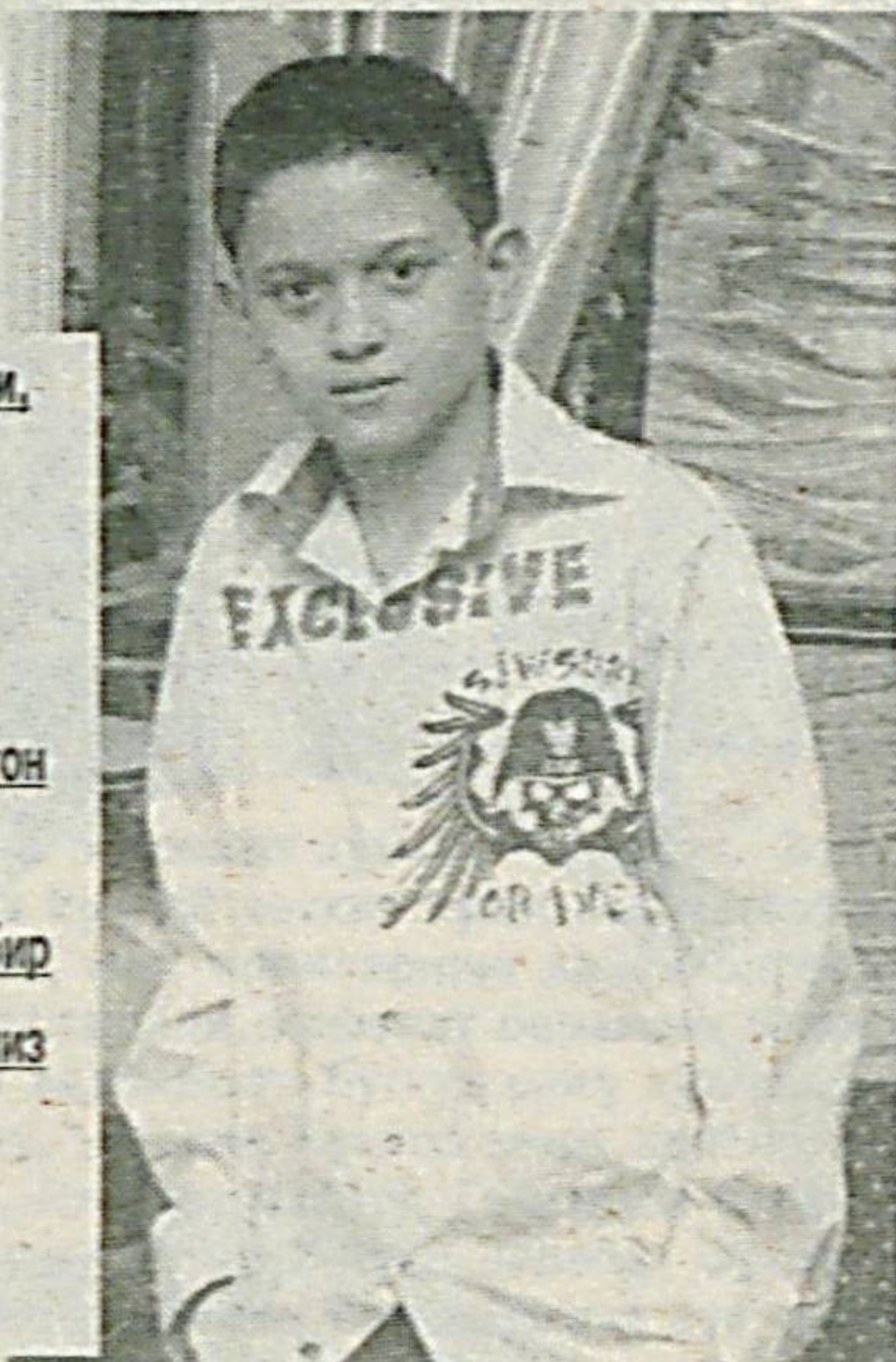

Теннис

Эртанги чемпионлар ораамизда

Дунё ахли теннисни севиб ўйнайди, томоша қилади. Бир неча йилли, Халқаро теннис федерацияси «Тошкент опен» турнир ва Осиё чемпионатини ўтказишни Ўзбекистон пойтахтига ишониб топширмакда. 2008 йилда ўзбек теннисида яна бир янги саҳифа очилди: Президентимиз фармонида кўра, пойтахтимизда Республика олимпия захиралари теннис мактаби иш бошлади.

Сўнгги йилларда олиб борилган бунёдкорлик ишлари туфайли янгича чирой очган «Тошкент теннис маркази» мактаб ихтиёрига топширилди.

Яқинда Республика олимпия захиралари теннис мактабида бўлиб, ўқувчиларнинг машғулотларини кузатдик.

Кишнинг совуғига қарамай, ёшлар замонавий ёпиқ кортда мураббийларнинг кўрсатмаларини бажараяпти. Улардаги дадиллик, ишонч ва интилишни кўриб, ҳавасимиз келди. Айниқса, бир йигитча эътиборимизни тортди. Мураббийдан бўйдорлигига кўра тенгдошларидан ажралиб турган теннисчи ҳақида сўрадик.

— Бу шогирдингиз қолганлардан бир-икки ёш каттами?

Омон Аннакулов, мураббий:

— Сиз айтётган бола Салим Шофайзиев бўлиб, 1996 йили туғилган. Теннисчига зарур бўладиган бўйчанлик, куч, ақл билан ўйнаш хислатлари, устозлар кўрсатмасини тезда ўзлаштира олиши билан, дарҳақиқат, тенгдошларидан ажралиб туради.

Биз ёш спортчи билан ҳам яқиндан танишдик.

— Салим, сиз тўрт ойдан буён шу мактабда таҳсил оларкансиз. Бу ердаги машғулотларнинг теннис мактабига келгунингизга қадар бўлган машқлардан фарқи қандай?

— Теннис билан шуғулланишни 8 ёшимда «Авиасозлар» спорт мажмуасида бошлаганман. «Ёшлик» спорт мажмуасида ҳам теннис сирларини ўргандим. Ҳар куни кечки пайт уч соатдан шуғулланардим.

Бу ерда эса кунига икки маҳалдан ракетка билан ишласак, бир соат вақтни умумжисмоний тайёргарлик машқларига ажратамиз.

Ҳар куни тўрт маҳалдан овқат беришади, теннисчилар ётоқхонада дам олади. Давлатимиз спорт либослари ва жиҳозлар билан тўлиқ таъминлаган. Очиқ ва ёпиқ кортларда барча шароит муҳайё.

Мактабнинг бир гуруҳ спортчилари яқинда Таиландда ўқув-машғулот йиғинида қатнашиб келишди. Айни пайтда 2009 йилги мусобақаларга жиддий тайёргарлик кўраямиз.

— Жаҳон теннисида кимнинг ўйинларига ҳавас қиласиз?

— Испаниялик Рафаэл Надалнинг ўйинларини жуда ёқтираман. Теннис мактабида ўқиётган ҳар бир тенгдошимнинг мақсади битта — яхши теннисчи бўлиш, катта ареналарга чиқиш. Мен ҳам Надалдек нуфузли мусобақаларда ғолиб чиқишни истайман.

Тақдимот

От жуда ақлли жонивор. Ватан мудофаасида аскарларга ўлов вазифасини ўтаган, қишлоқ хўжалигида ерларни хайдаш, дондунни йиғиб олишда асқотган. Отлар, шунингдек, пойга ва кўпқариларда иштирок этиб, бизга олам-олам қувонч ҳадя этади.

2008 йил 19 сентябрда Ўзбекистон ахалтеке отчилик ассоциацияси тузилди. Маълумки, ахалтеке зотли отлар мусобақаларда муваффақиятли қатнашиш учун жуда қулай. Масалан,

Мирхўжаев ва Жўрақўзи Турдиматов ассоциация тузиш ташаббуси билан чиқишди.

Янги ассоциация ишни нимадан бошлади?

— Республикаимизда ахал-

Янги ассоциация

тўсиқлардан сакраш бўйича 1994 йили ўрнатилган Ўзбекистон рекорди ҳам айнан ахалтеке зотли отга тегишли.

Ушанда Самарқандда ўтган мусобақада чавандоз Александр Мартинов Арслон лақабли отида 192 см. баландликни забт этганди.

Юқоридаги омиллар ахалтеке зотли отларни кўпайтириш ва уларга бўлган эътиборни кучайтириш талабини кўярди. Буни яхши англаган от спорти фидойилари Камол

теке зотли, хўжжатлашган отлар элликдан ошиқ, — дейди бош котиб Ж.Турдиматов. — Ассоциация Ўзбекистон қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Давлат наслчилиги бош инспекцияси ҳамда хусусий от эгала-

Футбол

Мавсум олдидан

ри ва лицензиялари, клубнинг молиявий аҳволи каби ахборот беришини сўраб, ҳар бир жамоага алоҳида мактуб жўнатади. Жамоалар унга 1 февралгача жавоб қайтаришлари зарур. 2009 йилда аъзолик бадалининг миқдори ошмайди. Бу ҳақда

Ўзбекистон футбол федерацияси президенти Мираброр Усмонов маълум қилди. Таъкидлаш лозимки, олий лига жамоалари учун аъзолик бадали 22 миллион, биринчи лига клублари учун эса 11 миллион сўм қилиб белгиланган. 2009 йилги мусобақалар регламентида

ҳам масаланинг ушбу жиҳати эътиборга олинади.

2008 йилги мавсум якунларига кўра биринчи лигада муваффақиятли қатнашиб, олий лига йўлланмасини қўлга киритган Жиззахнинг «Дўстлик-2008» клуби молиявий аҳволи яхши эмаслиги туфайли янги мавсумни олий лигада бошлай олмаслиги ҳақида ЎФФга расман маълум қилди. Расмий билдиргига кўра, «Дўстлик-2008» худди Россияда «Сатурн» ва «Химки» ўзаро бирлашишга аҳд қилгани каби Жиззахнинг «Сўғдиёна» клуби билан бирлашадиган бўлди. Бу олий лигани спорт тамойиллари асосида тарқатган «Бухоро»га лигада қолиш ёки биринчи лигада ҳаммасини бошидан бошлашни танлаш имконини берди. ПФЛдан маълум қилишларича, «Дўстлик-2008»нинг ўрнига 2009 йилда «Бухоро»нинг олий лигада тўп суриш эҳтимоли катта.

Яқинда Ўзбекистон футбол федерациясининг мажлислар залида ЎФФнинг йиллик ҳисоботи тингланди.

— 2008 йилда маълум марраларни кўзлагандик. Айтиш мумкинки, қайсидир ниятларимиз амалга ошди ва баъзилари йўқ. Ҳукумат томонидан чиқарилган футболга оид қарорларнинг ижроси, табиийки, бизнинг бўйнимизда бўлади. Аммо бу қарорлар фақатгина бир йилга мўлжалланмаган, — таъкидлади федерация президенти. — Шу сабабдан ҳам эришолмаган натижаларимизга келгуси йилларда, албатта, эришамиз деб ишонаман. Фақат шу йўсинда ишлашда давом этсак бўлгани. 2008 йилда ёшлар терма жамоамиз мухлисларни қувонтирди. Аҳмад Убайдуллаев шогирдлари икки йил ичида 53 та ўртоқлик ўйини ўтказди. Кўплаб хорижий мамлакатларда ўқув-машғулоти йиғинларини

ўтказишди. Бу ўз-ўзидан бўлгани йўқ, албатта. Мисрда бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида муносиб тайёргарлик кўриш мақсадида Испания, Италия ёки бўлмаса Аргентина каби

мамлакатларда йиғинлар ташкил қилишни режалаштирараяпмиз. Шунингдек, Ўзбекистонда илк марта йирик халқаро мусобақа — ўсмирлар ўртасида Осиё чемпионати юқори савияда ташкил этилди. 16 та давлатдан ташриф буюрган иштирокчилар ташкилотчилиги учун бизга миннатдорчилик билдирди.

Сўнгги уч йил ичида «Бунёдкор» клуби раҳбарияти мисли кўрилмаган ишларни амалга оширди ва бу йўлда давом этмокда. Клубда олиб

борилаётган тўғри сиёсат қисқа фурсатда самарасини берди. Якунланган мавсумда тошкентликлар мамлакат чемпионлиги ва кубогини қўлга киритишди, шу билан бирга биринчи йилнинг ўзидаёқ Осиё чемпионлар лигасининг ярим финалига етиб боришди. Испаниянинг «Барселона»

клуби билан ҳамкорлик доирасида эса Самуэл Это'О, Инеста,

Пуйол, Фабрегас ва мана кунни кеча Месси каби дунё футбол юлдузлари пойтахтимизда меҳмон бўлишди. Хатто 3-4 йил олдин бу нарсалар ҳаёлимизга ҳам келмасди. Жамоа раҳбарияти бунёдкорлик йўлида ҳам етакчилик қилмокда. Ҳозир МХСК стадионида қурилиш-таъмирлаш ишлари олиб борилаёпти ва яқин орада 35 минг мухлис сиғадиган стадион фойдаланишга топширилади.

Сарҳисоб

Шунингдек, стадионга яқин бўлган худудда «Футбол шаҳарчаси» барпо этилмокда. Мазкур мажмуадан футбол академияси, 6 та стадион, 6 та бассейн ва беш юлдузли меҳмонхона ўрин олиши режалаштирилган. Жами 150 миллион доллар сарфланади!

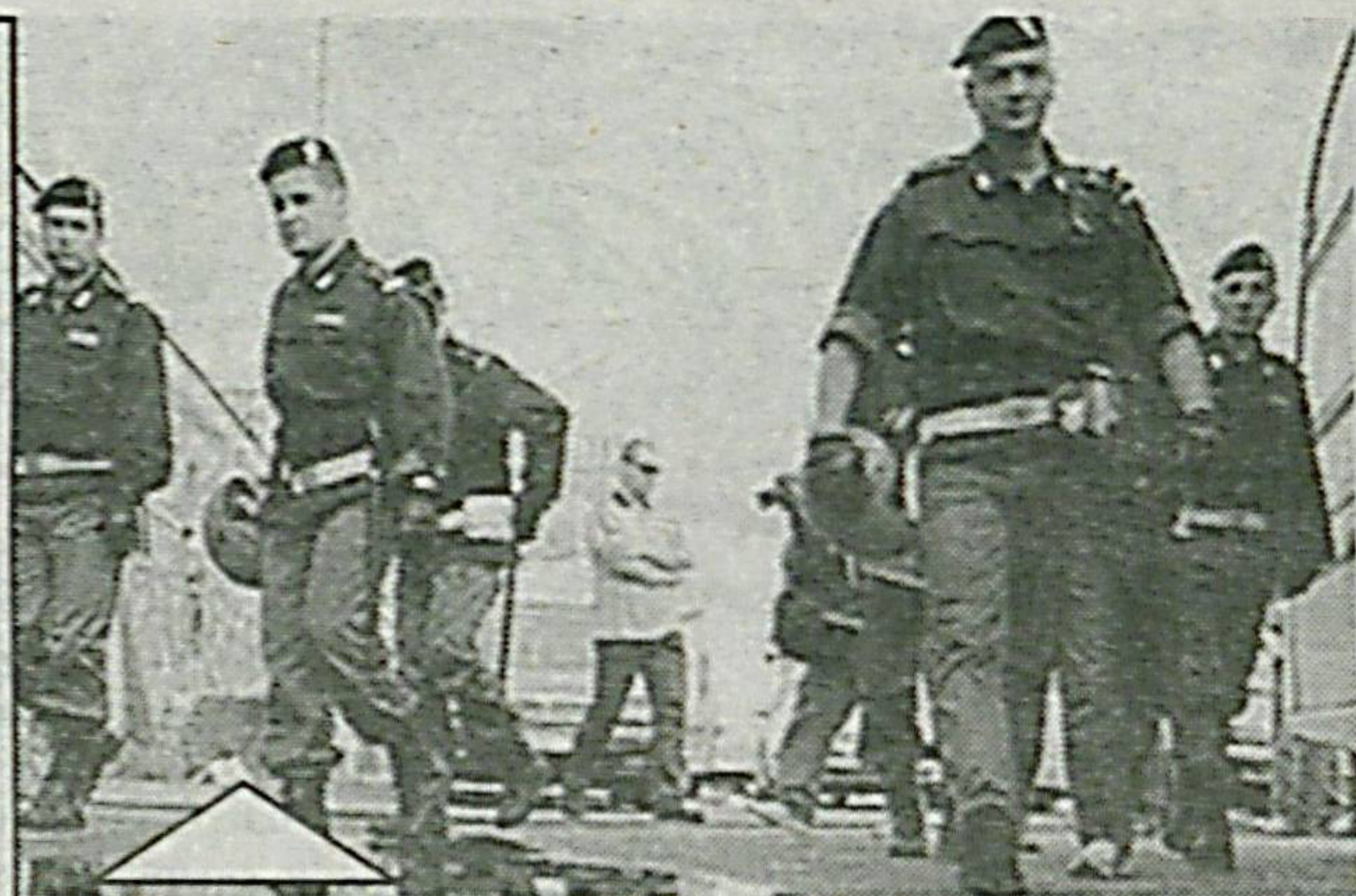
Бу билан фақатгина «Бунёдкор» клуби ишламокда, қолганлари йўқ демоқчи эмасман. «Пахтакор» марказий стадионида амалга оширилган қурилиш-таъмирлаш ишларидан барчанинг хабари бор. Президентимиз Ислам Каримов стадионнинг очилиш маросимида берган кўрсатмалар асосида ҳамон баъзи ишлар олиб борилаётган. Қаровсиз қолиб кетган собиқ «Трактор» стадиони ҳозир «Локомотив» клуби томонидан таъмирланаяпти. Янгиерда эса «Машъал» клубининг базаси ишга туширилди. Албатта, клубларимиз раҳбарияти амалга ошираётган бу каби ишлар футболимиз ривожига хизмат қилади.

Энг хавфли касб...

Хар ҳафта ер юзида иккита журналист ҳалок бўлади. «Press Emblem Campaign» (PEC) ташкилотининг ўтган йилнинг 15 декабрида Женевада чоп этилган ҳисоботида шундай дейилади. Унга кўра 2007 йил 15 декабрдан 2008 йил 14 декабргача жаҳоннинг 32 давлатида 95 нафар журналист ўлдирилган. Уларнинг учдан икки қисми курулли тўқнашувлар зонасида қурбон бўлган.

Ҳануз Ироқ журналистлар учун энг хавфли ҳудуд бўлиб қолапти. Ўтган йили бу давлатда 15, 2007 йили 50, 2006 йили 48 нафар журналист ўлдирилган. Тинчлик ҳукм сураётганига қарамай Мексика бу рўйхатда иккинчи ўринни эгаллаган. У ерда 9 та журналист ўлдирилган. Умуман, ҳамкасбларимиз учун хавфли ҳудуд сифатида Покистон, Ҳиндистон, Грузияни кўрсатиш мумкин.

Кўза кунда эмас,
кўнида синади

Италияда қидирилаётган энг хавфли 30 та жиноятчи рўйхати-га киритилган 37 ёшли Петро Криако кўлга тушди.

Қотиллик ва уюшган жиноятчиликда айбланиб 1997 йилдан буён қидирувда бўлган Криако Калабриядаги «Ндрангета» мафияси аъзоси ҳисобланади. Ниҳоят, у Режио-ди-Калабрия шаҳри яқинида, қариндошларининг уйида ҳибсга олинди.

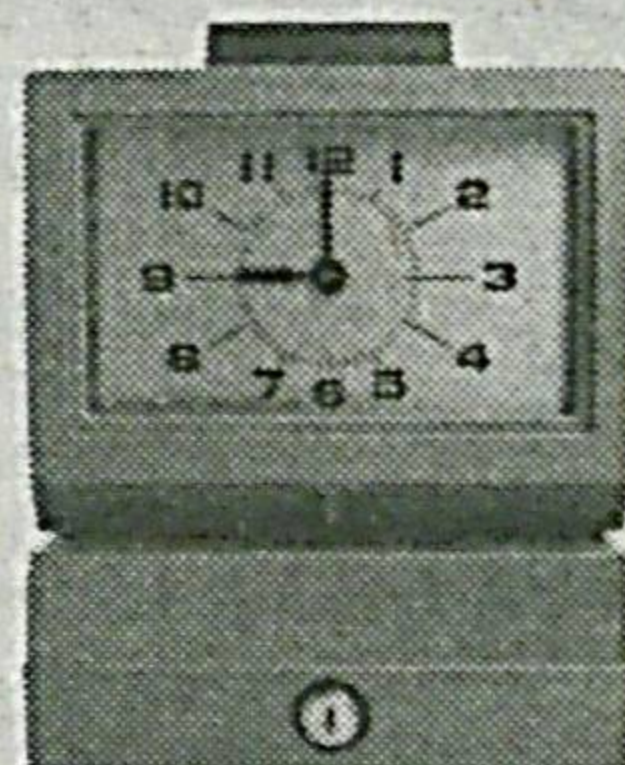
Асосан мамлакат жанубида ҳаракат қиладиган «Ндрангета» мафияси катта таъсир кучига эгаллиги ва ўта шафқатсизлиги билан машҳур. Унинг бир йиллик даромади 35-40 млрд. еврога тенг.

Глобал
инқирознинг
таъсири

Буюкбританиянинг Персонал ва кадрлар тараққиёти институти (CIPD) тадқиқотчиларининг тахминига кўра 2009 йили мамлакатда 600 мингга яқин киши ишидан айрилиши мумкин.

Чунки ўтган йилнинг кузида глобал молиявий инқироз кучайганидан сўнг Буюкбританиянинг кўпгина компаниялари ўсиб бораётган харажатларни камайтириш учун ходимлар сонини оммавий равишда қисқартиришга киришди. Айримлари эса банкрот бўлганлигини эълон қилишди.

2008 йилнинг учинчи чорагида мамлакатнинг ялпи ички маҳсулоти ярим фоиз қисқарган эди. Тўртинчи чорак якуни ҳам шундай бўлиши кутилмоқда.

Умримизнинг бир йили ўтмишга айланди. Доимо кўмсайдиганимиз ёшликдан бир йилга узоклашдик. Олдимизда турган улкан довонга бироз яқинлашдик.

Дилга туккан ниятлардан қайсиларига эришдик, қайсиларига эришолмадик? Бу саволга жавоб бериш оғир. Чунки вақтнинг қадрига етмаслик кўпчилигимизга хос одат. Шу боис ихтиёримиздаги қанчадан-қанча имкониятни қўлдан чиқарамиз. Боболаримизнинг

Дам бу дамдир...

оддийгина «Бугунги ишни эртага қўйма» деган ўғитига амал қилганимизда эди, ҳаётимиз бундан ҳам фаровон, кўнглимиз бундан ҳам чароғон бўлар эди. Ахир вақт кутиб турмайди, эртанинг ҳам ўз иши бор.

АР агентлигининг хабар беришича, хронометристларнинг яқинда бўлиб ўтган халқаро консорциумида Ернинг ўз ўки атрофида айланиши секинлашиб бораётганлиги боис 2008 йилга 1 секунд қўшишга қарор қилинибди. Шу тариқа ўтган йилнинг охири дақиқаси одатдагидек 60 эмас, 61 секунддан иборат бўлди. Умуман олганда,

1949 йили атом соатлари кашф этилганидан сўнг 1972 йилдан буён реал вақт билан астрономик вақтни мослаштириш мақсадида 1972 йилдан бошлаб йигирма учинчи марта шундай чора кўриб келинаёпти. Охириги марта 2005 йил 31 декабрга 1 секунд қўшилган эди.

Соатинингизга бир қаранг. У вақтимиз оқар сувдай ўтиб бораётганини кўрсатиб турибди. Соат милини ортга суриб қўйиш мумкин, вақтни орқага қайтариб бўлмайди. Шунинг учун бугунга режалаштирган ишингизни бугун бажаришга ўрганинг.

Қисқа
сатрларда

Арманистон президенти Серж Саргсяннинг фармони биноан 2008 йилнинг 26 декабрида таниқли француз кўшиқчиси ва жамоат арбоби Шарл Азнавурга Арманистон фуқаролиги берилди.

1924 йили Парижда туғилган Азнавур мингдан зиёд кўшиқ муаллифидир.

Хитой амалдорлари 26 январда бошланган анъанавий хитой янги йилини камтарона кутиб олишади. Хитой коммунистик партиясининг интизомни текшириш марказий комиссиясининг талаби шундай. Дабдабали банкет ўтказиш, байрам саёҳатида чиқиш, қимматбаҳо совғалар олиш расман тақиқланади.

Бангладешда 2008 йил 29 декабр куни бўлиб ўтган парламент сайловида Авами лигаси партияси ғолиб чиқди. Унга 1996 — 2001 йили мамлакат бош вазири бўлган Шайх Хасин Вазед раҳбарлик қиладди.

AFP агентлигининг хабар беришича, 2010 йилдан бошлаб Жанубий Кореяга келаётган сайёҳларнинг фотосурати ва бармоқ излари олинади. Бу ҳақдаги қонун кўриб чиқиш учун 2009 йили парламентга тақдим этилади. Ҳозирги вақтда Япония, АҚШ сингари кўпгина мамлакатларда шундай амалиёт жорий қилинган.

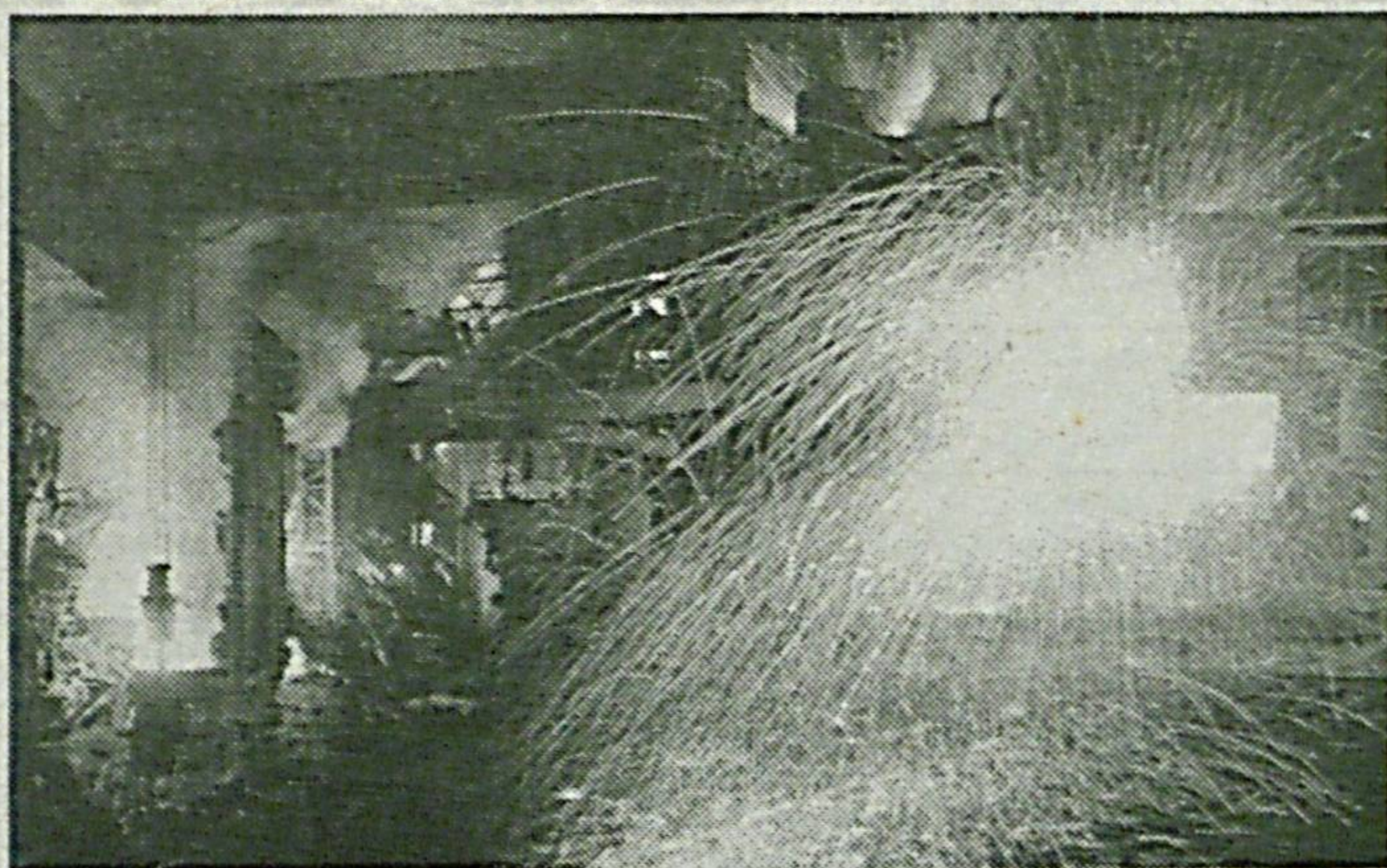
Ҳукумат вакилларининг гапига қараганда янги қонун халқаро терроризмга, шунингдек, Жанубий Кореяда чет элликлар содир этадиган жиноятларга қарши курашишга қаратилган.

Мамлакатга кўпроқ сайёҳларни жалб қилиш учун шундай қатъий чора кўрилоқда. Чунки 2008 йилнинг октябр ойида 2010, 2011, 2012 йиллар Жанубий Кореяда туризм йили деб эълон қилинган. Шу вақт мобайнида мамлакатга 10 миллиондан зиёд сайёҳни жалб қилиш режалаштириляпти. Бу бюджетга бир неча миллиард доллар фойда келтиради.

Интернет хабарлари асосида Ҳасан Нишонов тайёрлади

Ўзбекистон металлургия ва
машинасозлик саноати тармоқлари
ходимлари касаба уюшмаси
Марказий кенгаши

*Мамлакатимиз фуқаролари ва соҳа ходимларининг
Душанбе шаҳрида бўлиб ўтган саноатий тадбирларида
Янги йилда оилавий қонини қўйиш, башт-саводат,
узоқ ўрғ, Вақтнинг рабнатини қўлидан
ништаргани мубарракликлар тиллайди.*

ШТАКВИМ:

қаерда ёз, қаерда аёз?..

ДАСТЛАБКИ КАЛЕНДАРЛАР

Календар атамаси латинча «calendarius» сўзидан олинган бўлиб, «қарз дафтари» деган маънони англатади. Дунёдаги дастлабки календар қадимги Мисрда пайдо бўлган. Унда бир йил 365 кунга тенг бўлган. Мисрликлар йилни ҳар бири 30 кундан иборат 12 ойга тақсимлашган ва йил охирида унга қўшимча беш кунни қўшишган. Кўп ҳолларда мисрликлар ойларни ўз худолари номи билан аташган.

Тарихийликда Мисрниқидан кейинги ўринда турадиган қадимги Рим тақвимларида ҳам йил 365 кундан иборат бўлган. Лекин унинг ойларга бўлиниши бироз мураккаб. Иккала календарни ҳам мукамал деб бўлмайди, chunki уларда йил узунлиги тропик йилдан тахминан олти соат қисқа бўлгани учун баҳорги тенгкунлик ҳар тўрт йилда бир кунга сурилган. Бу эса турли чалкашликларга сабаб бўлган.

Қадимги Бобил календарлари ҳам дунё тарихида ўзига хослиги билан ажралиб туради. Мазкур календар 12 ойни ўз ичига олган бўлиб, ҳар бир ой мавсум, маҳаллий халқнинг турмуш тарзи ва об-ҳаво шароитидан келиб чиқиб номланган. Чунончи, таштиру (боғланиш, 30 кун), айру (ёруғ, 29 кун), нисану (ҳаракатланмоқ, 30 кун), абу (душманлик), тебету (лойиқа, 29 кун), аддару (булутли, 29 кун) каби ой номлари фасллар алмашинуви, табиат ҳодисалари, деҳқончилик мавсумининг бошланиши каби тушулган, ахборотни англатади. Энг қизиғи, бобилликлар янги кунни қўёш ўқига бош қўйган, ой чиққандан кейинги вақтдан ҳисоблайди.

Афина ва Македония ой-кўёш календарлари ҳам қадимда анча машҳур бўлган. Мазкур тақвимлар буюк фотиҳ Искандар Зулқарнайн юришларидан сўнг Шарқда ҳам кенг тарқалади. Юнонлар бир ойни учга бўлиб номлашган. Бирин-

чи ўн кунлик шунчаки рақамлар билан айтилган, иккинчи ўн кунлик «ўндан кейин» жумласини қўшиб айтилиб, учинчи ўн кунлик эса «ой охиридан тўққизинчи», «ой охиридан саккизинчи» каби ўзига хос тарзда саналган. Кўпхудолик динига эътиқод қиладиган юнонларда ойнинг ҳар бир кунини қайсидир худо бошқаради, деган догматик қараш ҳалигача сақланиб қолган. Масалан, ҳар ойнинг биринчи кунини Аполлон ва Гермес, 3, 13, 23-кунларини маъбуда Афина назорат қилишига улар қаттиқ ишонади.

Қадимги хитой ва ҳинд халқлари ҳам илк тамаддун ўчоқларидан саналади. Икки улкан дарё — Хуанхе ва Ганга бўйларида яшовчи бу халқлар ой-кўёш календаридан фойдаланишган. Хитой тарихий манбаларининг гувоҳлик беришича, афсонавий император Хуан-ди даврида дастлабки календар яратилган.

Хитойга қўшни мамлакатлар бўлиши

Вьетнам, Корея, Мўғулистон ва Японияга ҳам тақвимлар айнан шу ўлкадан кириб борган. Мўғулларда ойларнинг номи йўқ. Шунинг учун сана «2008 — сичқон йили»нинг ўн иккинчи ойи ўн тўққизинчи кун» тарзида ифодаланади.

Япон тақвими хитой тақвимларига ўхшаш бўлса-да, ойларнинг ўзига хос номланиши билан фарқланиб туради. Масалан, ундаги ойлар «дўстлик ойи», «кийим алмаштириш ойи», «ўсимликлар ўсиш ойи», «бутазорлар ойи» сингари номлар билан аталади.

Ҳинд календарлари хусусида аниқ фикр айтиш мушкул. Кўплаб жангу жадаллар, иштилолари бошдан кечирган бу мамлакатда турли даврларда турлича календарлар бўлган. Chunki ҳар бир фотиҳ, ҳар бир истилочи бу юртда ўзига маъқул анъаналарни, жумладан, тақвим юртишни жорий этган. Шу боис ҳинд байрамлари учун саналар оз эмас-кўп эмас

«Вақт — пул» дейди инглизлар. Дарҳақиқат, ўтаётган ҳар бир лаҳзанинг қадрига етмоқ, ундан тўғри фойдаланмоқ аҳли донишнинг иши. Бежиз умрни оқар сувга менгашмайди. Бугунги кунда кўпчилик вақтини тўғри тақсимлашда календардан фойдаланади. Шу ўринда бир савол туғилади. Биз бугун қатъий амал қиладиган мезонлар: йил, ой, ҳафта, кун, соат каби ўлчовлар қандай пайдо бўлган? Уларнинг юзага келиши уч хил астрономик ҳодиса — Ернинг Кўёш атрофида айланиши, Ойнинг Ер атрофида айланиши ва Ернинг ўз ўқи атрофида айланиши билан боғланади. Бу масала турли халқларда ҳар хил усулда ҳал этилган ва шу тариқа қўёш календарлари (шамсий тақвим), ой календарлари (қамарий тақвим) ҳамда ой-қўёш календарлари (шамсий-қамарий тақвим) ишлаб чиқилган.

35 та тақвим асосида белгиланган. Фақатгина 1957 йилга келиб Ҳиндистон бу борадаги заҳматларга чек қўйди ва ягона миллий календарни қабул қилди. Унга кўра, йил 30-31 кундан иборат 12 ойга бўлинди, бир йил 365, кабиса йили эса 366 кундан иборат деб белгиланди. 21 мартдан бошланадиган чойтра ойи кабиса йилида 31 кун, бошқа йилларда эса 30 кунга тенг деб ҳисобланади. Ҳиндларда янги йил ҳам чойтраининг илк кунини нишонланади. Кўнлар икки хил: григорий тақвими ва ягона миллий календар бўйича юритилади.

Эронда қадимги Миср календарларидан бири амал қиладди. Эронликлар календаридан ойлар номи ўзгариб турган. Масалан, йилнинг биринчи ойи қадимда «фраваш» дейилган бўлса, ўрта аср форс тақвимларида «фравардин» деб юритилган. Ҳозир эса бу ой «февардин» дейилади. Машҳур тарихчи Квинт Курсий Руф-

нинг шохидлик беришича, форслар йилни 365 кундан иборат деб ҳисоблашган. Шунинг учун ҳам милoddан аввалги 333 йилда Эрон шохи Доро III афсунгарлик маросимида 365 нафар йигитнинг ортидан борган.

Мисрликлар тақвимида нафақат эронлар, балки, қадимги арманлар ҳам фойдаланган. Фарқли хижати шуки, арманлар бу календарни бирор-бир ўзгаришсиз қабул қилган ва ундан 1200 йил мобайнида беминнат фойдаланишган.

ЮЛИЙ КАЛЕНДАР

Рим консули Юлий Цезарь юнон астрономи Созиген раҳбарлигидаги астролог ва астрономлар гуруҳи билан бирга милoddан аввалги 46 йилда янги календарни жорий этган. Унгача Цезарь Мисрда бўлиб, қўёш календарлари билан танишган. Миср тақвимидаги мураккаблик ҳақида юқорида айтиб ўтдик. Юлий Цезарь ана шу чалкашлик-

ка барҳам бериш мақсадида мукамал календар яратишга жиддий киришади ва бунга муваффақ бўлади. Унинг календариди йил 12 ойга бўлинади, тоқ-ойлар 31, жуфт-ойлар эса 30 кунлик деб белгиланди. Фақат феврал 28 кундан иборат бўлади. Ҳар тўрт йилда бир марта феврал 29 кундан иборат бўлиши қабул қилинади ва буни кабиса йили дея аташади. Мазкур календар нисбатан аниқ ишлаб чиқилгани боис катта шухрат қозongan.

ГРИГОРИЙ КАЛЕНДАР

Мазкур календар тарихи Рим папаси Григорий XIII номи билан боғлиқ. У 1582 йилнинг 24 февралда италиялик врач ва математик Луижи Луллио лойиҳасига кўра календар ислохотини ўтказди. Бунинг натижаси ўлароқ, юлий календариди баъзи камчиликлар тузатилади. Юлий календариди бир йил тропик йилдан 11 дақиқа-ю 14 сония ортқ эди. Ор-

тиқча дақиқалар ҳар 400 йилда тахминан 2,33 кунни ташкил этарди. Бу фарқ йил-йили 24 февралда италиялик врач ва математик Луижи Луллио лойиҳасига кўра календар ислохотини ўтказди. Бунинг натижаси ўлароқ, юлий календариди баъзи камчиликлар тузатилади. Юлий календариди бир йил тропик йилдан 11 дақиқа-ю 14 сония ортқ эди. Ор-

ХИЖРИЙ ЙИЛ ҲИСОБИ

Араб мамлакатларида муомалага киририлган Ой календарининг пайдо бўлиши масаласига муқаддас Қуръони Қаримдан жавоб топиш мумкин. «Тавба» сурасининг 36 — 37-оятларида шундай дейилади: «Аллоҳ еру осмонни яратганда 12 ойни ҳам яратди... Унга қўшимча ой қўйиш ишончсизликини оширади. Ишонмайдиганлар яна ҳам доддираб қолишади. Улар Аллоҳ ман этган ҳисоб-китобни тасдиқлаш учун бир йили бунга рухсат берадилар, кейинги йили эса бу ҳисобни таъқиқлайдилар. Улар Аллоҳ ман этган нарсаларга рухсат берадилар». Юқоридаги оятлар мазмунига мувофиқ, пайгамбаримиз Муҳаммад (с.а.в) йилларга 13 ойнинг қўйилишини ман этган. Ул зоти муборакнинг вафотидан сўнг халифа Умар (р.а) ой тақвимида мамлакат миқёсида жорий этган. Маълумки, 622 йилнинг 16 июлида расулуллоҳ (с.а.в)

в)нинг Маккадан Мадинага ҳижрат қилганидан ҳижрий йил ҳисоби бошланган. Муҳаммад (с.а.в)нинг издошларидан бири имом Жаъфар Содиқ ой календарига шундай изох беради: «Аллоҳ бир йилни 360 кундан иборат қилиб яратди ва ундан осмону ерни яратган 6 кунни олиб ташлади. Шунинг учун ҳам бу кўнлар ҳисобда йўқ». Ҳозир қатор мусулмон мамлакатларида амал қилинадиган ҳижрий йил ҳисобидаги ойлар қуйидагилардир:

- 1) муҳаррам — «таъқиқланган», «муқаддас» дегани. Бу ой ислом оламида тўрт муқаддас ойнинг бири бўлиб, унда уруш олиб бориш гуноҳ ҳисобланади.
- 2) сафар — «сарик» деган маънони англатади. Бунинг боиси мазкур ойда кўпинча ўлат тарқалган ва одамларнинг юзи заъфарон тусга кирган.
- 3-4) рабиъ ул-аввал ва рабиъ ус-соний. Бу ойлар баҳорги гуллар ва ўсимликлар

барқ уриши, ёмғир ёғишидан далолат беради. Берунийнинг таъкидлашича, Ўзбекистон халқлари куз деб атаган фаслни қадимий араблар баҳор деб атаганлар.

5-6) жумод ул-аввал ва жумод ус-соний. Бу ойлар қишнинг қирояли кўнларида келган.

7) ражаб — «хавфсиз» деган маънони беради. Бу ой ҳам муқаддас саналиб, унда урушлар тўхтатилган.

8) шаъбон — луғавий маъноси «тарқалиб кетмоқ». Ушбу ойда араблар бошқа ўлкаларга ҳужум бошлаганлар.

9) рамазон — «иссиқ ой» деган маънони англатади. Бу ой ислом уммати томонидан қадрланадиган, улуғланадиган ой саналади. Унда мусулмонлар рўза тутиб, ибодат қилиб, гуноҳлари кечирилишини сўраб Яратганга тавалло қиладилар. Аллоҳ бу ойда баъдаларини чексиз қарам, марҳамати билан сийлайди. Шунинг учун ҳам рамазонга мағфират, марҳамат

ойи деб қаралади.

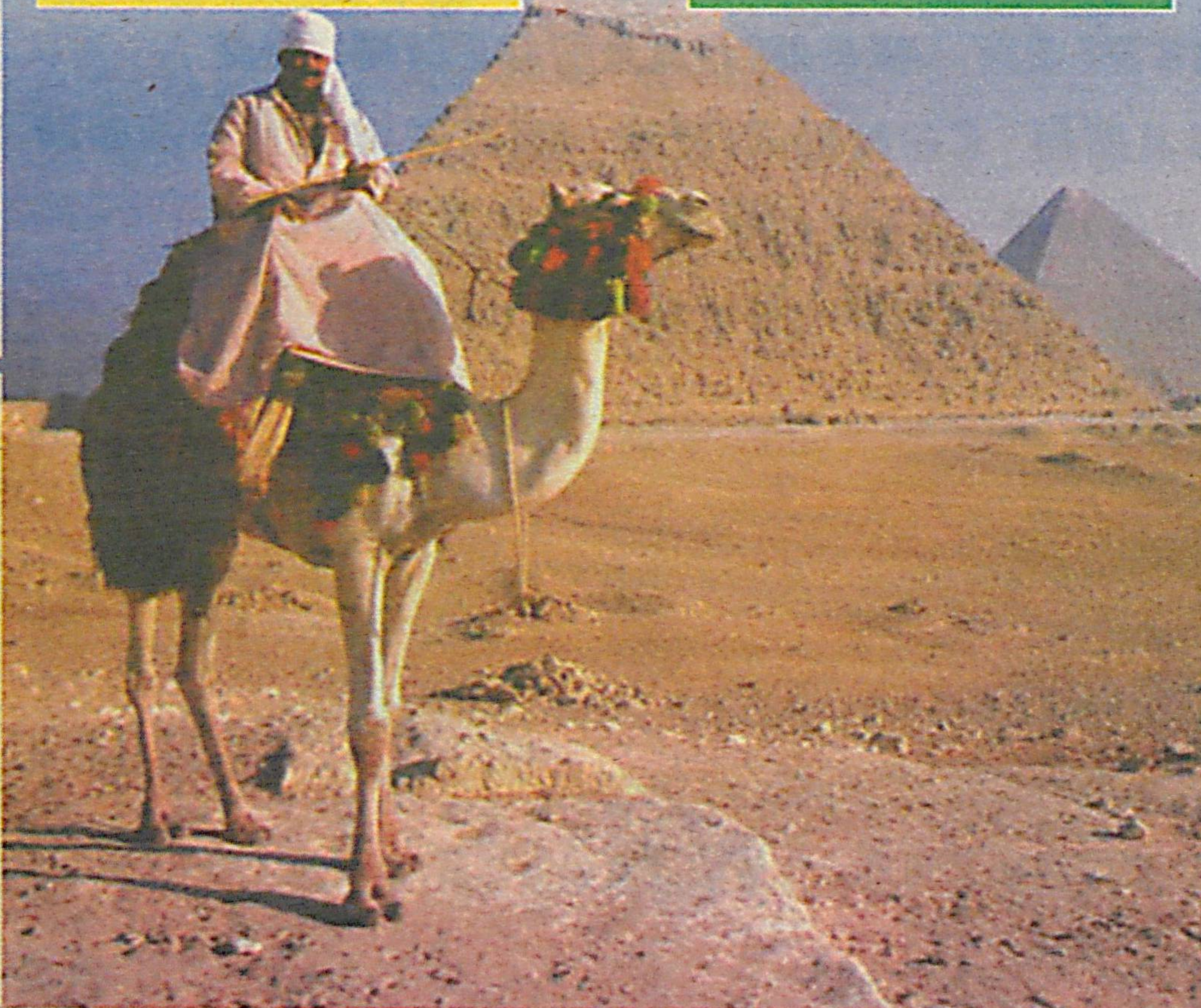
10) шаввол — бу сўз арабчада «кўтармоқ», «кўчириб ўтмоқ» деган маъноларни беради. Бу ойда табиатан кўчманчиликка одатланган бадавийлар турар-жойларини ўзгартирган.

11) зулҳажа — «ўтирмоқ», «уйда қолмоқ» деган маъноларни англатади.

12) зулҳижжа — луғавий маъноси «зиёрат қилиш». Мазкур ойда араблар Маккаи мунавварани зиёрат қилишга одатланган.

Ҳижрий календарда тоқ ойлар 30, жуфтлари 29 кун. Бунда бир йил 354 кунни ташкил қилиб, 12 синодик ойдан қисқа бўлгани учун ҳар ўттиз йилдан 11 таси кабиса деб олинади. Кабиса йилининг сўнгги ўн иккинчи ойи (зулҳижжа) 30 кун бўлади.

Жамшид НИЁЗОВ тайёрлади

Ishonch

Бош муҳаррир
Абдухолик АБДУРАЗЗОҚОВ

МУАССИС:
Ўзбекистон
касаба
уюшмалари
Федерацияси

Тахрир хайъати:
Алла Долженкова, Анвар Юнусов, Довуд Мадиев
(Бош муҳаррир ўринбосари), Жаҳонгир Шарофбоев
(масъул котиб), Маъмура Адилова, Мирзохид
Содиқов, Нормамат Аллаёров, Носирхон Ахбаров,
Ойсулув Нафасова, Пиримкул Қодиров, Соғиндиқ
Ниятуллаев, Шамси Эсонбоев

Бизга кўнгирик қилинг:
Котибият: 256-52-78
Хатлар бўлими: 256-85-43

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлигида 0116-рақам билан
рўйхатга олинган.
IBM компьютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Бичими А-3. Ҳажми 2
босма табақ.
E-mail: ishonch-doverie@mail.ru

Бизнинг манзил:
100165, Тошкент шаҳри,
«Бухоро» кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп
этилди. Корхона
манзили: «Буюк Турон»
кўчаси, 41-уй.

Газета ҳафтанинг сешанба,
пайшанба ва шанба
кўнлари чиқади.

Муаллифлар фикри
таҳририят нуктаи назаридан
фарқланиши мумкин.
Наширимиздан кўчириб
босилганда «Ishonch»дан
олингандлиги кўрсатилиши шарт.
Тижорат аҳамиятига молик
материаллар н белгиси
остидида чоп этилади.

Навбатчи котиб -
Ж.Шарофбоев
Навбатчи - А.Абдиев
Мусаххих - Н.Махамов

Саҳифаловчи-дизайнер:
Ҳ.Абдужалилов
Буюртма Г-15 | Тиражи: 17566
Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди - 18.30
Сотувда эркин нархда | 2 3 4 5 6 8